49 ԴԱՐԻ Թիւ 2192 Կ. ՊՈԼԻՍ

ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ 4 — 17 ՕԳՈՍՏՈՍ 1908

4 ԱՂԸՍԹՈՍ 1324 — 20 ՐԷՋԷՊ 1326

Journal Arménien
MANZOUMÉ I EFKIAR
Grand' Rue de la S-Porte 38
CONSTANTINOPLE

Մանզումէի Էֆքեար

ԱԶԱՏԱԿԱՆ ԱՆԿԱԽ ՕՐԿԱՆ

منظومهٔ افكار ارمنجه يومى غزته
صاحب امتيازى : (اوحانس فريد)
ادره‌خانه‌سى : باب‌عالى جاده‌سنده ٣٨ نومرو

ՏԵՂ ԵՒ ՏՆՕՐԻՆ
ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ Ֆ. ԳԱՅՍԷՐԵԱՆ
ՆՈՐՈՒ ԿՈՒՂՂՈՒԻ ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԳՐՈՒԹԻՒՆ
ԻՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
38, Գալաթա Մեծ Ճանապարհ, 38
Խմբագրութեան ուղղուած գրութիւններ կոտ չեն տրուիր

ԳՆԱՅԻՆ ՑԱՆԿ
ԿԱՆՍԻԿ	Տարեկան	Վեցամսեա
Պոլսոյ համար	80 ղրշ.	50 ղրշ.
Գաւառներու համար	108 »	60 »
Արտասահմանի »	25 ֆր.	14 ֆր.

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ
Մէկ անգամի համար տողը 5 ղրուշ
Մէկ անգամէ աւելի ծանուցման համար մասնաւոր պայմաններ

"ՄԱՅՈՒԼԸ ԱԶԱՏ Է ՕՐԻՆԱՑ ՍԱՀՄԱՆԻՆ ՄԷՋ„
(ՍՍՄ, ՍԱՀՄԱՆԱԴՐՈՒԹԻՒՆ, ՅՕԴ. 12)

10 ՓԱՐԱ — ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ "ՄԱՆԶՈՒՄԷ„ ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ ԱՄԷՆ ՕՐ ԱՐԵՒԱԼՈՅՍԻՆ — 10 ՓԱՐԱ

ՀԱՅՊԱ ԿՐՕՆԱԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՆԵՐԸ

Ազատութեան առաջին ձայնը գահավէժ տապալեց Օրմանեանը։ Տասներկու տարիներու դառնացած ատելութիւնն էր որ կը պոռթկար իրեն դէմ։ Ինք որ ամենազօր կը դաւանէր ինքզինքը, դէպքերը ըստ հաճոյս վարելու կարող, և տարիներէ ի վեր հ'արհամարհէր ժողովուրդը, ինքն ալ, իր կարգին, ենթարկուեցաւ Ազգին արհամարանաց և այդ միակ օրը բաւեց իր փառքն ալ, իր ամբապնդ փարած գահն ալ քանդելու։

Դէպքերու ոյժը ամէն ոյժերէ գերիվեր է, հ'ըսէր Օտեան, այդ ահեղ ոյժն էր որ առաւ տարաւ Օրմանեանը, ինքզինքը արգարացնելու իրաւունքն ալ զլանալով։

Այսօր երբ ազատ Մամուլը ազգին արցունքի ու վշտի օրերուն յիշատակները կը թերթատէ, արդեօք պատասխանատուութեան փոքրիկ բաժին մը, կամ խղճի պզտիկ վրդովում մը չ�՞ զգար Կրօնական Ժողովոյ պատուական հայրերը, կամ Քաղաքական Ժողովոյ Վսեմաշուք ու Ազնուաշուք էֆէնտիները, որոնք Պատրիարքին հլու կամակատարները կամ ժլատապարտաս ծափահարողները եղան, մարելով իրենց խղճին ձայնն ալ։ Ինչո՞ւ իրենց խաղաղիկ ժողովարարներէն կողոքի ձայն մը երբեք չը բարձրացաւ երբ ազգը անվրէպ դէպի կորուստ կը դիմէր, նոր նոր ջարդերու ողբեր կը հասնէին, եղեղեղներ ու վանքեր կը քանդուէին կը սրբապղծուէին, ազգային կալուածներ ու գերեզմանատուններ կը գրաւուէին, բանտերու ու աքսորավայրերու մէջ բիւրաւորներ կը փճանային և անբարոյականութիւնն ու խաՅիհութիւնը պետական շրջանակէն Ազգային շրջանակ կը փոխանցուէր։ Ինչո՞ւ սառն անտարբերութեամբ կը դիտէին այս տխուր իրողութիւնները, ինչո՞ւ իրենց դիւրագնի համամտութեամբը կը նուիրագործէին Օրմանեանին ամէն արարքը, իրենց որ, բստ Սահմանադրութեան ազգին ճակատագիրն վարելու և Պատրիարքին վրայ հսկելու համար միայն կոչուած էին։ Եւ սակայն իրենց նկուն դիրքը անչահախնդրական չէր, իրենց լռութիւնը, գնուած լռութիւն մըն էր։ Օրմանեան՝ ի տղայ տիոց պատրաստուած խաղերու և իբրև խորթաթափանց միտք՝ գիտցաւ օգտուիլ անոնց տկարութիւններէն։ Առատօրէն տուաւ, լիաբուռն վարձատրեց, Սրբոյ Պետրոսի Եպիսկոպոսութիւն, Լանչախաչ, Մաղկեայ Փիլոն, պաշտօն, պատուանշան, ամէն բան տուաւ, յափրացուց զանոնք, խամաճիկներու վերածեց և տիրաբար վարեց այլևս։ Իր կամքը Ժողովին որոշումն էր, իր փափաքները Օրէնքի ոյժ՝ ստացած էին, ամենազօրութեան իր այլանդակ և խայտառակ ծրագիրն իսկ Կրօնական Ժողովէն կը նուիրագործուէր, կը վաւերացուէր։ Միայն Մանկունի Սրբազան ընդդիմադիր ոյժ մըն էր, կը բողոքէր, կը պոռար, կը հայհոյէր, և սակայն յարդի բոց մըն էր, վայրկենապէս անհետեւանք մարելու դատապարտուած։ Այսքան նկուն և անհոգի՞ պէտք էր ըլլար Կրօնական Ժողովը տիրապետող Պատրիարքի մը մօտ, դիւր և հանդիստ կեանքի մը վայելքը ազգին տուայտանքէն աղքան բարձր պէ՞տք էր նկատուիլ մեր եկեղեցականութեան համար։ Երեք Մետրոպոլիտներ մէկ օրուան մէջ վար առին Ցունաց նախկին Պատրիարքը, երբ ազգին չարերը վտանգուած տեսան։ Նոյնքան արիութիւն սպասելու իրաւունք չունի՞ր ազգը իր հոգևորականներէն։

Քաղաքական Ժողովոյ անդամակցութիւնը. փառքի ամենէն կարճ, հաբրստութեան ամենէն ապահով ուղին էր, հայ պաշտօնատարութեան համար, այդ պաշտօնը ոսկի եղջիւր, փայփայուած խոչդն էր շատերուն, ուր սակայն այժմիներ միայն թառած էին։ Խեղճ Օտեան, Աղաթոն, Սերվիչէն, որոնք Պետութեան մօտ գրաւած իրենց բարձր դիրքով ազգը օգտեցին Սահմանադրութեամբ. ի՞նչ զգաց անոնց վիհ ու անքիծ հոգին երբ տարիներ վերջը, իրենց յաջորդները ազգային պաշտօնները միջոց՝ ոսկի սիրար պատուանդ մն ըրին դիրքերու, շնորհներու, հարստութեան հասնելու համար։

Պատմութեան կ'իյնայ որոշել թէ Յարութիւն փաշա Տատեան որքան անկեղծ վերաբերում մը ունեցաւ, վերջին անգամ ազգային գործերու մասնակցութեամբ։ Բայց բացայայտ իրողութիւն մըն է թէ քաղաքական Ժողովոյ անդամ Խարեան, Իլիաս Զայեան, Տիգրան Եուսուֆեան սատիճանի բարձրացում և ամսականի յաւելում Օրմանեանի միջոցաւ միայն կրցան ստանալ։ Տիգրան Տէր Ներսէսեան, պետական լեզուի ընտրական խօսակցութեանն իսկ անկարող՝ ապշեցուցիչ շնորհներու իւլա եվիլի՝ և բարձր պաշտօններու կը հասնէր։

Ստեփան փաշա, բէքմիւտի ամսականը կը վերստանար և իր ազգային անցեալ փայլուն գործունէութիւնը կարատաւորէր։ Զատկի պաշտօնական ընդունելութեան, յանուն Քաղաքական Ժողովոյ, Օրմանեանին ըսելով «Դուք, Սրբազան Հայր, Ազգը երջանկացուցիք. այլևս պատմական մեծ դէմք մըն էք, մեզ՝ Ազգին կ'իյնայ Ձեր արձանը կանգնել այս դ'այլիճին մէջ։» Ասասան էֆէնտի ինքզինքը ծիծաղելի հակասութեան մէջ կը դնէր Հայգիւղի քարանձաքի խնդրոյն առթիւ Պատրիարքարանի դէմ դատ վարելով։

Մէկ կողմէն Քաղաքական Ժողովոյ անդամ, միւս կողմէ Ազգին չահուց դէմ դատախազ։ Եւ Ազգը իր իրաւունքը կը կորսնցնէր։ Բայց որո՞ւ փոյթ, Պատրիարք և Վարչութիւն այս սիրալիր համաձայնութեան մէջ հարժէր այդ ներքնութիւններով զբաղէին։ Եւ խնամակալութիւնները հետզհետէ կուգային խանալ ու նոյնանալ վարչութեան մէջ։ Այս շնորհապարտ վարչութիւնն էր որ հակակշռի դեր պիտի կատարէր պատրիարքին վրայ, այս վարչութիւնն էր որ պիտի մաքառէր ազգային չահուց պաշտպանութեան համար։ Միայն Նորատունկեան էֆէնտի բարձր կը մնար, միայն մեծ և պատուական Հայը՝ Զարեհ էֆ. Տիլպէր, իր դիրքը վտանգելու երկիւղն իսկ արհամարհելով կը տիպէր Օրմանեանը աղդու կերպով բողոքել և հրաժարիլ և ինք կը մնէր Ժողովէն առանց այլևս վերադառնալու։ Եւ հարկ էր որ հեռանար, իր արդար և անչահախնդիր ձայնը չատ հեշտ չէր հնչեր այդ ռոնսկռալի մէջ ուր անհատական չահ և նկատում չատ բարձր էին հանրային իրաւունքէն։ Մեծ ոչնչութիւնը աքօղելու համար, Պատրիարք և Վարչութիւն, վարպետ դերասաններու պէս, թեթև պաշտօնական ընդունելութեանց օրը ի հանդէս կուգային իրենց գործոց հաչիւը տալու, կամ աւելի ճիշդ ամենէն սուր ծիծաղովը Ազգը հեգնելու։ Վարչութիւնն էր որ կը գովէր, կը ներբողէր Պատրիարքը անոր մեծագործութեանց դրուատիքն հիւսելով, ազգային գործերը միշտ վարդագոյն կ'ըլլային, ամէն ինչ կանոնաւոր և անատգիւտ։ Բ'ինքը և անպատկառ չողոքորթութիւնը ծայրագոյն աստիճանին հասած էին, ռուսահայ կալուածներու վերադարձուին անգամ Օրմանեանի դիմումներուն կը վերագրուէր, ո՞վ հեգնութիւն։ Եւ Պատրիարքը, միշտ համաձայ, այդ գովեստներն ու դրուատիքներն իր սրտակից ու գործակից վարչութեան հետ կը բաժնէր։ Հիմա ո՛ւ սև դատապարտութիւնն է որ կապարի պէս ծանր կը ճնշէ Օրմանեանը՝ արդար ըլլալու համար կ'արժէ որ բաժին մը ալ հանենք իր փառքի և յաջողութեան մասերիմներուն։ Գերազանցիկ կամ արժանապատիւ հայրերուն, վսեմաշուք կամ աղնուաշուք էֆէնտիներուն որոնք այնքան հաճոյք կը զգային սնանքալ վարձկան ծափերու մէջ։

ՀԱՅԿ ԽՕՃԱՍԱՐԵԱՆ

ՕՐՄԱՆԵԱՆԻ ՁԱՏԱԳՈՎՆԵՐԸ ԵՒ ՊԱՏՐԻԱՐՔԱՐԱՆԸ ՄԱՔԲԵԼՈՒ ՊԷՏՔԸ

Արդար ցնծութեան բովանդակ արբշռութեամբ գ'ելթէ երեք շաբաթներ ասնեցան անցան ա՛յն յաւէա ամմասանալի օրէն ի վեր, երբ Թագը և Հայ յեղափոխականներու միացեալ ու անվկանդ ուժին շնորհիւ, Ազատութեան արեւը հրեղէն գունեան մը պէս չանկարծ փողփողեցաւ և իր կենսաբեր ճառագայթներով ողողեց բոլոր հարստահարեալ ժողովուրդները, որոնք մահուան սառերին մէջ կը կոծէին։ Հաւիւ վերացաց իր սահմանադրական կապտուած ազատութիւնը, Հայը կանխեց գրգռնչուելս ցոյց տալ իր խուլ ատելութիւնը՝ բռնակալութեան դէմ։ Իր առաջին գործը եղաւ գահընկէց տապալել այն սքեմաւոր ճիւաղը, որ երկար տարիներէ ի վեր Պատրիարքական Գահուն կառչած, ազգին կրած անբերկի վիշտերուն դէմ անզգայ և թափած աղի ու լեղի արցունքներուն հանդէպ անկարեկիր կը հանդիսանար։ Հոգին գոսացած, միտքը բթացած, սիրտը քարացած էր։ Իր բովանդակ ուշն և ուրուշը կեդրոնացուցած էր Պատրիարքական Գահէն ոսանալ Հայրապետական Գահուն վրայ։ Իր աչքերը կուրցած, ականջները խուլցած են գաւառներէն ամէն չարթնս հանող արտունջներուն, բողոքներուն, լացերուն և կոծերուն առջև, որոնք ամէն հայրենասէրի սիրտը կը մորմոքէին։

Ուստի մի՛ զարմանաք, երբ ըսեմ թէ երկրին կրած այս յեղակարծ ու դիւթական փոփոխութեան հանդէպ եթէ կար մէկը որ ամենէն աւելի յապուշ կրթեցաւ, մտաթափ եղաւ, ա՛ն ալ ապահովապէս Օրմանեանն էր (Ինչ բարացուցական մականուն)։ Ամէն ոք կը յուսար, ամէն ոք կը հաւատար թէ ատուածային գթութիւնը ա՛լ չէր կրնար ուշանալ, զի դառնութեան բաժակը ցմրուր քամուած էր։ Անհաւատ մը, մեծ անհաւատ մը միայն կար, որ չէր հաւատար, որ չէր ուզեր հաւատալ։ Նախորդ Պատրիարքն էր այն, կեղծապարիչ հաւատքի այդ ճշմարիտ թարթիփը։ Այո՛, Օրմանեան չէր հաւատար, և ա՛ն քան անգիտակից էր իր շուրջը կատարուած վերկարար շարժումին, որ անկարող եղաւ ըմբռնելու վայրկեանին մեծութիւնը, տարուած խաղաղ յաղթանակին զօրութիւնը, զոր այնքան պերճախօս կ'աւետէին ուրբաթ առաւօտեան թուրքերէն թերթերուն մէջ հրատարակուած քանի մը հապճեղ տողեր։ Մինչ ողջամիտ ժողովուրդը կը պոռթկար իր ցնծութիւնը, Օրմանեան իր աչքերը կը չիմէր, և իրովի կը հարցնէր թէ իրա՞ւ հրաշք մը գործուած էր, իրա՞ւ խաւարը լոյսի փոխուած էր։ Սուտուփուտ հրաշքներու հաւատացող այս քարոզկեր մարդը ինչո՞ւ չէր հաւատար ժողովուրդին ձեռամբ կատարուած իրական հրաշքին։

Ո՞ւր էք, Օրմանեանի քղանցքները լղճուրտող կեղծաւորներ, դուք որ ամէն տեղ կը փառաբանէիք ձեր հզօր պաշտպանին խորին քաղաքագիտութիւնը, բարձր խորագիտութիւնը, արծուի սրատեսութիւնը, հիմակ համոզուեցա՞ք թէ խլուրդի կուրութիւնն անգամ չունի եղեր։ Այս խօսքի մարդը, որ խորհուրդի և խելքի մարդ ալ ըլլալ կ'ուզէր, Ցունաց Պատրիարքին դիմեր և խորհուրդ մուրացեր է։ Ինչ տարտնութիւն։ Արդարեւ Օրմանեանի սիրտը չորցած և միտքը բթացած էր, և եթէ կար ողորմելի մը որ մեր այսօրուան վայելած ազատութեան չէր բաղձար, չէ՛ր աղօթեր անոր համար, ա՛ն ալ բռնաւոր Եռակալութեան հլու կամակատարը, Օրմանեա՛ն էր, որ քաջ գիտէր թէ ազատութեան ժամը հնչելուն պէս իր պատրիարքական բռնաւորութի՛ւնն ալ վերջ պիտի գտնէր, ինչպէս որ եղաւ։

Ուրեմն ի զո՛ւր քարոզ կը կարդան մեզ թէ ազատ ազգի մը փառքը իր օրինապահութիւնն է։ Բայց ինչո՞ւ միան գամայն չեն յիշեր օրինապահութեան այդ ձրի փաստաբանները թէ անողորմ բռնակալութեան մը ներքեւ մահու չափ ճնշուած ժողովուրդներ յանախ իրենք զիրենք կը կորսնցնեն երբ իրենց ցանկացած ազատութեան յանկարծ ոէր կը դառնան, գրեթէ իրենց արեան գնով։ Եր անցեալ բռնակալ վարչութեան բոլոր վատահոն հերոսները մի առ մի կը բռնուին և Ժողովուրդին նախատական հայհոյներով բանտ կ'ուղարկուին, ինչո՞ւ նոյն օրինապահութիւնը չեն քարոզեր և կը ծափին ու կը ցնծան ալ, բայց երբ կարգը Հայուն է՝ մեծ բռնակալին կուգայ, կը սրամտին, և օրինապահութիւն կը քարոզեն, անոր անբասիր? կեանքին չատագով կը հանդիսանան, ուրիշներու անուններ կ'ապարտեն, դրդողներ կ'երեւակային, գոռցած ըլլալուն չեն հաւատար, բայց ինչո՞ւ չեն խոստովանիր թէ Հայոց Ընդհ. Հայրապետին դէմ դատադրած էր, մոռնալով իր ուխտը, աքսորեալ Պատրիարքին դէմ նոզկալի հնարքներ բանեցուցածէր, որպէս զի անոր անվկանգ համբերատարութեան արժանի վարձատրութիւնը՝ հայրապետութիւնը՝ ձեռքէն խլէ, մեր գաւառացի եղբայրներուն կրած դառն տառապանքներուն առջև խուլ կը մնար, որպէս զի Պատրիարքական Գահուն վրայ իր հանգիստը չխանգաբէ, և մեր վարչային ժողովներուն տուած որոշումները, զոր լրագրութիւնը յարաբերական խնդիր մակդիրով կ'որակէր, ատէպ վիճեր ալբ կ'ընէր և ժողովականները կը խաբէր, ըսելով թէ մատուցած էր առ որ անկ է։

Բայց թէ ի՞նչ չնչող ու քծնո՛ղ ելեւսով կը մերձենար իր սիրական Թանսինին, որ գիտցած էր Հայոց Պատրիարքին քիթէն բռնել, այսօր ամէնուն յայտնի ճշմարտութիւն մըն է։ Օրմանեան իր ինքատ ծիծաղով կը յայտնէ եղեր թէ Ժողովը նորէն գլխուցաւ որոշում մը տուեր է, «Հա՛, հա՛, հա՛, իճապլնա պագասրնեզ»։ Թանսին, վարպետորդի մարդ, թուղթը կը գրպանէ և անմիջապէս կը հարցնէ թէ ուրիշ ըսելիք մը ունի՞։ Եւ Օրմանեան իր ինակալէզներուն ցուցակը ամենողորմածաբար կը մատուցանէ, ատտիճան և պատուանշան մուրալով։ Իր այս խընդրանքը կը շնորհուի, և Ժողովին որոշումը կը թեթեւանի։ Եւ մեր գաւառացի եղբայրներն ալ ի զո՛ւր կը սպասեն իրենց վիշտերուն դարմանը։ Գաւառացիներ՝ էին որ իրենց վրէժը արժանապէս լուծեցին, Ռատոսթոցիներ՝ էին որ իրենց անչուր նախատինքներով լուացին ու կոտրեցին նախորդ Պատրիարքը, որուն բովանդակ պաշտօնավարութիւնը ատապարիր, կեղծապարիչ թարթիփականութիւն մը եղաւ։ Լեկցի՞ք հիմա։ Ի՞նչ մեծ դժբախտութիւն պիտի պատահէր, եթէ ժողովուրդը ոճիր մը գործէր յանձին Օրմանեանի, կը հարցնեն ջատագով փաստաբանները։ Այն տարաբանութեան համեմատ որով նախախնամութեան մասը կը տեսնէք մարդասպան ծէհիմի սատակման մէջ, մենք ալ նոյն նախախնամութեան մասը պիտի տեսնէնք։

×

Բայց Պատրիարքը միայն վտարելով աղտեղութիւնը չի մաքրուիր։ Պատրիարքարանը վերէն վար մաքրուելու պէտք ունի։ Մեր այդ պաշտօնարանը երբեք տարբերութիւն մը չունի ոստիկանական պաշտօնարանէն։ Երկրին վարչութեան մէջ արմատացած անարգ լրտեսութիւնը գոյութիւն ունէր նաև Պատրիարքարանի մէջ։ Այդ լրտեսութիւնը իր ճիւղաւորումներն ալ ունէր բոլոր թաղերուն մէջ, և բոլոր թաղային մուխթարները մէյմէկ լրտեսապետն'ր էին։ Ուրեմն ժողովուրդը պէտք է պահանջէ որ բոլոր առմամայ թաղական խորհուրդները, բոլոր մուխթարները գործէ դադրին, զի առջինները Օրմանեանի պնակալէզներն են, քանի որ անոր քմահաճ կամքին երկրպագուները եղած են։ Երբ Կայս. Կառավարութիւնը թաղային ընտրութիւնները ազատ թողած էր, ի՞նչ իրաւամբ Պատրիարքը Պապէն աւելի պապական կը դառնար, և կառավարութեան թոյլատրածը կը զլանար։ Իսկ մուխթարները չարաչար կեղեքեցին ժողովուրդը, մասնութիւններ ընելով, տուներ կոխել տալով, պատիներ բռնաբարելով։ Ուստի, առանց բացառութեան, պէտք է ամենքն ալ պաշտօնանկ ընել և նորեր կարգել անոնց տեղ, պատուաւոր եւ երաշխաւորեալ թաղեցիներէ։ Կը պահանջենք որ Խառն Ժողովը և Տեղապահ Սրբազանը, ամէն բանէ առաջ, հրահանգ ղրկեն թաղերուն, որ սահմանադրական նոր թաղ. Խորհուրդներ ընտրեն, քանի որ այս վերջինիներուն գոյութիւնը անհրաժեշտ պէտք մը դարձած է այսօր, թէ՛ երեսխիսանական և թէ՛ թաղապետական ընտրութեանց առթիւ։ Մուխթարները՝ ինչ իրաւամբ և որո՞ւ հրահանգով սկսած են իրենց քիթը խօթել այնպիսի գործերու մէջ որոնք իրենց ձեռնհասութենէն վեր են։ Եթէ ազգային իշխանութիւնք կը փափաքին ժողովրդային անկարգութիւններու առաջքն առնել և արդար բողոքներու տեղի չտալ, թո՛ղ փութան գործել, մէկդի թողուով այն վարանոտ ընթացքը, որ մեր գործելու յատկանիշը եղած է միշտ։

Սպասենք և յուսանք։

ՄԻՐԶԱ.

Հայ Յեղափոխական Դաշնակցութիւնը հեռագրեալը կը ղրկէ մեզի հրատարակութեան համար.—

ՇՐՋԱԲԵՐԱԿԱՆ Հ. Յ. ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ

Ընկերնե՛ր,

Ազատագրական շարժման առաջին յաղթանակը, արդիւնք սարիների չարքաշ աշխատանքի, անքաւ զոհերի և յեղափոխական արիւնոտ կռիւների, տարված է.— Օսմ. Կայսրութեան մի ծայրից միւսը հնչում է Ազատութեան, Հաւասարութեան, Եղբայրութեան կոչը։ Երէկեան Հանրաբանը վերածուած է աղատաշունչ երգերի։ Մառայ, երկոտ դէմքերի տեղ երեւում են լերկրալից աչքեր։ Լռութեան փոխարէն թագաւորում է շարժում, տատրակութեան ու քենի աւերակների վրայ փչում է սիրոյ շունչը։ Եւ ժողովրդական ամենաղօրաղդ խաւերն անգամ, սովոր ստրկի համակերպութեան, անտեղեակ ազատութեան վայելքի, շարժւում, ծփում են ինչպէս փոթորկված ալիքներ, նախանշանը քաղաքական աւելի երջանիկ օրերի։

Հանրային կեանքը կերպարանափոխված է.—փողոցներում այլևս չկայ երէկեան բռնապետութեան սոսկալի գործակալը,—Գաղտնի Լրտեսութիւնը։ Բանտերը դատարկված են։ Ազատութեան մարտիկները, ենթակայ քաղաքական բանտարկութեան դժոխային բէժիմի, ազատ օդումն են, գրկախառնված ժողովրդի հետ, որին նրանք ա՛ն քան անձնուիրաբար ծառայեցին։ «Դէ՞լ բանտ» գոչողները իրանք են գնում բանտերը։ Արտասուք տարածողները իրանք են ողբում։ Շքաղարդ փաշաներն ու մինիստրները, երէկեան ամենակարող աէրերը արքունիքի, կառավարութեան և երկրի, սողում են Յեղափոխութեան ոտքերի տակ. փախուստ տալիս ժողովրդական ցասման ճանկերից։ Դերերը փոխված են, եւ սկսված է մի աւերմունք այն բոլորի, ինչ Յուլիսի 10ին, շնորհիւ բռնապետական բէժիմի, նկատվում է անսասան, անփոփոխ, յաւիտենական իակ։

Սակայն լայնատարած բերկրանքի ընթացքում — ցաւ է ասել, և չենք թագցնում—հին բէժիմի յիշատակներից սարսափած ժողովրդների տարբեր խաւերից դուրս են թռչում տարտուանքի և երկիւղի տխուր բացականչութիւններ՝ «Երկար պիտի տեւէ՞ արդեօք».—անարգալից խօսքեր նորարոզբոլշ Ազատութեան համար, թոյն՝ յեղափոխական անդրանիկ յաղթութեան, խօսքեր, որոնք բէսկիսիոն տարրերի ուժը կարող են կազմել, հիմքը նրանց քաղաքական նենգ ծրագիրների։

Յեղափոխական ընկերնե՛ր,

Դուք որ ազատագրման գործի ու աշխատանքի ամբողջ գիտակցութիւնն ունէք, պարտաւոր էք, առանց ժամ կորսնցնելու, ըմբոստանալ այդ ստատանման ու թերահաւատութեան գէմ ձեր ամբողջ ոյժով, ձեր ձեռքերի տակ եղած բոլոր միջոցներով։—Մի՞ երբեք— ասացէք ամէն տեղ ու ամենքին —որ այսքան զոհեր ուեց ազատագրութեան— Հայ ժողովուրդը իր քաջանուագ կռուով ու զոհերով, Մակեդոնիան՝ իր լաւագոյն պայքարով, Ալբանիան՝ իր հուժկու ապատամարտութեամբ, և Երիտասարդ-Թուրքիան՝ իր լաւագոյն անդամների ողբերգական կորստեամբ,—ուր ամբողջ պատմութիւնն ու կեանքը վերածված էին համատարած տանջանքի, լացի ու անէծքի—չէ կարող, իրաւունք չունի ենթարկուել թերանաւատութեան և տատամման, եւ կանգնած պիտի մնայ, մանուանդ յաղթութեան այս յուսատու օրերին, իր ոյժի ու կամի հպարտ գիտակցութեան վրայ, տէրը իր ապադայի, տնօրինողը՝ իր բաղդի։

Ազատութիւնը արեամբ գնեցինք։ Արեամբ էլ կը պաշտպանենք, եթէ տխուր հարկը կը ներկայանայ։ Նա մերն է։ Ոչ ոք նրան յետ խլել չէ կարող, որովհետեւ ոչ ոք իր կամքով չէ շնորհել։ — Սա պիտի լինի հանգանակը ամբողջ ազգաբնակութեան, խարսխատ համոզումը այն բոլոր ազգերի, որոնց այսօրվան անսանման ցնծութիւնը՝ երէկեան անսանման տանջանքի արձագանգն է միայն։

Սրատարածված առաջին յաղթանակի այս խրախուսիչ փաստով, ոգեւորված բռնաւուծը թոթափող բոլոր ազգերի համերաշխութեան մեծ գաղափարով, յարիչակված տարբեր ցեղերի ու կրօնների, բայց նոյն ցաւերին ենթակայ 24 միլիոն ազգաբնակութեան վաղեան երջանկութեան հակայ հեռանկարով, լի յարգանքով դէպի նահատակները, որոնք իրենց ծանօթ ու անծանօթ դամբարաններից խրախուսանքի դասեր են տալիս, — մնանք ամուր մեր յաղթավայրի վրայ, մնանք անսասան, աներկեայ, լի՛ անճկուն կամքով, հզա՛ր այն գիտակցութեամբ, որ Ազատութեան դրօշակը անկված է Երլրի ծոցի մէջ մն'ր աշխատանքով, և նրան խլել, պրկել, վայր գլորել, չէ կարող քաղաքական ոչ՛ մի մանեւովր, ո՛չ մի քմահաճոյք, ո՛չ մի խարդախոյժ։

Սա պիտի լինի, Ընկերնե՛ր, ձեր քարոզի, ոլորագանդի, ձեր ներշնչումների այսօրվան հիմնաքարը, ձեր ոգեւորութեան ազդեցութեան զըլխաւոր նպատակէաը։

Պայքարով, հաւատով ու համերաշխութեամբ ազատամարտի վսանդաւոր պատնէշներով անցանք։ Արեան հովիտները մեր յետին են։ Մեր առջեւը, մեր ճառագ հորիզոնի վրայ, Ազատութեան արշալոյսն է փայլատակում։ Արիւնոտ կուռ բոպէներին, վհատութիւն չճանաչեցինք։ Նրան չպիտի ճանաչենք, և չենք ճանաչի այս գրաւիչ օրերին, երբ երէկեան հակայեղափոխականներն անգամ, մեծից մինչև փոքրը, իրանց կրծքին Յեղափոխութեան սրբանկարն են կրում, գունաւոր ժապաւէնը՝ Ազատութեան, Հաւասարութեան և Եղբայրութեան, մի նոր ու անսպառ աղբիւր գաղափարական պայքարի։

Կեցցէ՛ Յեղափոխութիւնը, կեցցէ՛ ազգերի Համերաշխութիւնը։

Կեցցէ՛ն ազատագրված Թիւրքիայի բոլոր ժողովուրդները։

Հ. Յ. ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ
Կ. Պոլսի Պատասխանատու Մարմին
1908 Յուլիս 30, Կ. Պոլիս

ՊԱՆՏՐՄԱՅԻ ՆՈՒԻՖՈՒՍ ՄԷՄՈՒՐԻ ՄԷՀՄԷՏ

Պանտրմայէ գրուած նամակներ ցաւ կը յայտնեն որ տակաւին պաշտօնի վրայ կը մնայ տեղւոյն Նուֆուս Մէմուրի Մէհմէտ էֆ. ըսուած չարաշահ պաշտօնեան, որուն տունը պօն մարշէ մը դարձած է խեղճ Հայերուն կողմէ առած նուէրներովը։ Այս երան չ'ին, որուն ձեռքն էր բէզիրէ տալու իրաւասութիւնը, 12 տարիէ ի վեր քանց ծծեց Պանտրմացիներուն քսակը։ Կը խնդրուին որ կառավարութիւնը պաշտանակ ընէ այդ մարդը։ Իր ներկայութիւնը նախատինք մըն է ներկայ Ռէժիմին, և չենք հանդուրժեր որ Մէհմէտ տակաւին մնայ պաշտօնին վրայ։ Այս կէտը Պանտրմայի Գայմ-գամին ուշադրութեան կը յանձնենք։ Հակառակ դրօրագային, ուղղակի դիմում պիտի ըլլայ կեդրոնական կառավարութեան։

Տ. ՄԱՏԹԷՈՍ ԵՊՍ. ԻԶՄԻՐԼԵԱՆ

ԻՐ ՊՈԼԻՍ ԳԱԼԸ ԵՒ ՎԵՐՋԻՆ ՔԱՐՈԶԸ

ՊԱՏՈՒԻՐԱԿՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ ՇՈԳԵՆԱԻ

Հայոց կրկրորդ Հայրիկը Ա.Ա. Տ. Տ. Իզմիրլեան Սրբազան մօա օրէն պիտի գայ Պոլիս։

Ն. Բարձր Սրբազնութիւնը դիմաւորելու համար, կարգ մը ազգաւէրներ որոշած են մանաւոր չոգենաւով մը ընդ առաջ երթալ մինչև Իզմիր, և այս առթիւ ձեռնարկուած է չոգենաւ մը վարձելու և այլ գործողութիւններ։

Այս պատուիրակութիւնը Պաս. խարքարանի հետ կապ չպիտի ունենայ, այլ աւելի աշխարհական-ժողովրդական պիտի ըլլայ։ Շոգենաւը ուրբ օրուան համար պիտի վարձուի, քանի որ Տ. Իզմիրլեան Սրբազան երկու օր պիտի հիւրասիրուի Իզմիրի մէջ։ Շոգենաւը պիտի կրնայ առնել մինչև 150 հոգի, ամէն անոնք որ պիտի փափաքին որոշուած վարձքը վճարելով դիմաւորել Իզմիրլեան Հայրիկը։

Մէկ հոգիի համար ծախքը պիտի ըլլայ երկու ոսկի, թէ՛ ճամբորդութեան և թէ աւելիքի համար։ Ասիթեան և թէ աւելիքի համար։ Ասիթեան կա չափաւոր գումար մըն է, քանի որ մինչև Իզմիր պիտի երթուի, հոն պիտի սպասուի և յետոյ թափորով պիտի վերադարձուի Պոլիս։ Շոգենաւին մէջ պիտի գտնուի նաև նուագախումբ մը։

Անոնք որ կ'ուզեն մասնակցիլ այս ազգասիրական և համակրական պատուիրակութեան, պէտք է դիմեն «ՄԱՆԶՈՒՄԷ»ի ԽՄԲԱԳՐԱՏԻՆԸ, և ԵՐԿՈՒ ՀԱՍԿԻՆ վճարելով արձանագրել ատ իրենց անունը։

Յաջորդաբար պիտի հրատարակենք արձանագրուողներուն անունները և պիտի տանք նաև նոր տեղեկութիւններ շոգենաւին մեկնման և այլ պարագաներուն մասին։

* * *

Տեղապահ Սրբազանը շաբաթ օր նրուաղէմի Տ. Յարութիւն Պատրիարքի քաջած հեռագրով մը Ծմին. Իզմիրլեան Սրբազանի դէպի Պոլիս ուղեւորութեանը փութացուիլը յանձնարարած և միանգամայն խնդրած է որ Ն. Ամենապատուութեան Երուսաղէմի մեկնումը հետաձգով անմիջապէս հաղորդուի։

* * *

Մանզումէի խմբագրութիւնն ալ երկար և պատասխանատու հեռագիր մը ուղղեց ուրբաթ օր Երուսաղէմ, Տ. Տ. Իզմիրլեան Սրբազանի, իր մեկնման օրուան մասին, սակայն դեռ պատասխան մը չենք ստացած։

* * *

Երուսաղէմեն հետեւեալը կը գրեն.—

Ամեն. Տ. Մատթէոս Սրբազան Իզմիրլեանին յուլիս 20 թուականաւ Էսթրնէէն երկու հեռագիրներ հասան։ Մին՝ Առաջնորդ՝ Տ. Դանիէլ Ծ. վրդ. Ցակոբեանէն և միւսը՝ Առաջնորդական-փոխտնօրէն՝ Տ. Արսէն Ե. քահանայ Երեձակեանէն։ Բայց ոչ մէկ քանի հեռագիրներ սիսան գալ, որուն ամենուն ալ՝ փոխադարձօրէն հեռագրաւ պատասխանեց՝ շնորհակալութիւն յայտնելով։ Վարդավառի ատեն օրը՝ Ծ. Ցակոբեանց Մայր-Տաճարին մէջ Ն. Ամենապատուութիւնը՝ իր վերջին Ծ. Պատարագը մատուց, և օրուան ոտնին առթիւ հոգեշունչ քարոզ մը խօսեցաւ, իր հրաժեշտի խօսքերը աւելցնելով, համբոյր քաղաքացի ժողովրդեան ու միաբանութեան բարեպաշտական և անձնուիրական զգացմանց կոչում քրա։

Աղէն Ն. Սրբազնութիւնն ալ՝ շատ խորապէս վրդովուած էր օրուան լուրերուն ազատորութեան տակ, և կենդանի շնչաւորով ու զգացմամբ լի խօսեցաւ Միաբանութեան պարտաւորութեանց վրայ՝ օրինակ բերելով Անդրեաս, Մարտիրոս, Պարոն-Տէր և Շրջթայակիր Դրիգոր Պատրիարքներն ու Հանէն վարդապետը, կոչում ընելով անոնց շուտին հետևիլ և համբերաշնչութեամբ՝ հաստատութիւնը կառավարել։ Մէկէն ձգել՝ վրէժխնդրական ոգին, կամայականութիւնը, այլ արդարութեան և ճշմարտութեան վրայ հիմնել ամէն գործ և ըստ այնմ ընթանալ ու գործել։

Տեղացի Հայ ժողովրդեան ալ խօսեցաւ։ Ցիշեց իրենց նախնիքները որոնք մատնակցած են Ս. Աթոռոյ բարեկարգութեան համար, օգտակար ծառայութիւններով աշխատած են հաստատութեան տեւականութեան համար, հանդուգնեցաւ Պատրիարքներու՝ խորհրդակցութեան եղած են չատ ծանր խնդիրներու ու դէպքերու մէջ, և ապաշնորհաբար լաւ խորհուրդներ տալով։ Դուք ալ պարտաւոր էք Ձեր նախնեաց նման՝ օգտակար մարդիկներ հասցնել Ազգին, և վանքին ծառայելու և պարծիլ բերելու։ այժմու լուսարարի [illegible] պահանջման համեմատ, այդ գիրքը ձեռք բերելու համար՝ միակ միջոցն է՝ Ձեր զուտակաց հարկ եղած երթութիւնը տալ, որպէս զի կարենաք նպատակին հասնիլ։

Վերջացուց քարոզը, օրհնելով միաբանութիւնը և համայն ժողովուրդը։ Հրաժեշտի առթիւ Նորին Սրբազնութիւնը, բեմէն շնորհակալութիւն յայտնեց բոլոր միաբանութեան անդամոց, մեծին ու փոքրին, իրեն եղած տան և երկու տարուան հիւրընկալութեան համար։ իսկ անձիս հանդէպ եղածներուն, կը ներեմ, բաւ. և սկսաւ. Ս. Աթոռոյ միջազգային դիրքը բացատրել՝ յաչս օտարաց, և յորդոր կարդաց՝ վերնիչեալ խօսքերը, ուղղելով միաբանութեան։

Յետ Ս. Պատարագին, հանդիսաւոր կերպով և «Ուրախացիր Պարկ կուսին» երգելով Միաբանութիւնը, Նորին Սրբազնութիւնը Պատրիարքարան առաջնորդեց։ Մերձենալուդ Տ. Յարութիւն Պատրիարքը՝ պատշաճիկով մը փակեց արարողութիւնը։ Շնորհաւորելով միաբանութիւնը սահմանադրութեան շնորհուելուն համար։ Միաբանութիւնը և տեղացի Հայութիւնը՝ Տ. Մատթէոս Սրբազանին յարգարժանը երթալով, շնորհաւորեցին սնկեղծ օրով՝ Ն. Սրբազնութեան ողջոյնը։

Շաբաթ երեկոյին՝ արդէն հասած էր Օրմանեան Պատրիարքին հրաժարական տալու և նոր Տեղապահ՝ Տ. Եղիշէ Սրբազան Դուրեանի հաստատութեան հեռագիրը, որուն վրայ՝ Տ. Մատթէոս Սրբազան, առաջին անգամ՝ ինքը բարեբաղդութիւն ունենալ յիշատակութեան պատուն յիշատակել՝ նորընտիր Տեղապահ Դուրեան Սրբազանի անունը։

Երէկ (Յուլիս 21), Տ. Յարութիւն Ս. Պատրիարքի կողմէ՝ Տեսչից զեկուցուեցաւ պաշտօնագրով Օրմանեանի անկումը, և Պատրիարքական տեղապահի ընտրուած ըլլալը՝ յանձին Տ. Եղիշէ Սրբազան Դուրեանի։

Այս լուրը մեծ ուրախութիւն պատճառեց բովանդակ Միաբանութեան և քաղաքացի ազգայնոց։

ՏԵՂԱՊԱՀ ՍՐԲԱԶԱՆԸ ԵՊԱՐՔՈՍԻՆ ԱՊԱՐԱՆՔԸ

Շաբաթ առաւ տեղապահ Դուրեան Սրբազան, Պէօյիւքէրէն ուղղակի պէշիկթաշի, նաւամատոյցը ելաւ ուր մնանալով դիւանապետ Թէլեան Բարթող էֆ.ի այցելեց Մեծ Եպարքոս Բեամլի բաշայի ապարանքը։ Բեամլի բաշա ալ՝ Իզմիր կուսակալ եղած միջոցին Դուրեան Սրբազանի հետ ծանօթութիւն ունեցած ըլլալով, խիստ սիրալիր ընդունելութիւն մը կատարած է։ Տեղապահ Սրբազանը գաւառի բանտարկեալներու վիճակին նկատմամբ տեղեկութիւն ուզած և այս մասին նախարարաց խորհրդոյ որոշումը հարցուցած ըլլալով, Ն. բարձրաստիճանութիւնը պատասխանած է թէ այդ բանտարկեալ ազատարձակման մասին հեռագրով կարևոր հրահանգները ուղղած են դատաւորը ներքին գործոց նախարարութեան կողմէ, ինչ որ հաստատած է հոն ներկայ գտնուող Տաճիրեի նախարարութեան փոխտնօրէն Վեսմ. Հագը պէյ և յանձնարարած է որ Պատրիարքարանն ալ իր կողմէ հողորդէ հեռագրով դատական առաջնորդներու քանտարկեալներ մասին տրուած այս որոշումը։

* * *

Հալէպէն և Մարաշէն շաբաթ օր Պատրիարքարան հասած հեռագիրներ կը ծանուցանեն թէ տեղւոյն բանտարկեալները ազատ նրձակուած են։

* * *

Նախարարաց խորհուրդը որոշած է որ քաղաքական ոճրագործները ևս օգտուին ընդհանուր ներումէն։ Նոյնպէս որոշած է որ այն պարզ յանցաւորները որոնք իրենց պատժին երկու երրորդ մասը լրացուցած են և կամ անոնք որ մահուան դատապարտուած ըլլալով իրենց պատիժը ցիկեան թեպարտութեան կամ բերդարգելութեան փոխուած է ու այն վճռով ազատ և հինգ տարի է իր բանտարկուած են, անոնք ևս ազատ արձակուին։

«ԽՐԻՄԵԱՆ ՀԱՅՐԻԿ» ՄԻՈՒԹԻՒՆ

Երէկ Կէտիկ-Բաշայի մէջ հիմնուեցաւ «Խրիմեան Հայրիկ» միութիւն անունով երիտասարդական-ժողովրդական ակումբ մը, որուն նպատակն է երիտասարդութեան և ժողովրդին մտաւորական զարգացման ազատել ամէն միջոցներով։ Այս առթիւ հիմնադրական մասնախումբ մը կազմուեցաւ կանոնագրի մը կազմութեան համար։

ԿԱՅՍԵՐ

500 ՈՍԿԻԻ ՆՈՒԷՐԸ ԹՈՒՐՔ ԵՒ ՀԱՅ ԲԱՆՏԱՐԿԵԱԼՆԵՐՈՒ

ԹՈՒՐՔ ՀԱՅՐԵՆԱՍԷՐ ՀԱՆԸՄԻ ՄԸ ԿՈՉԸ ՀԱՅ ՏԻԿԻՆՆԵՐՈՒՆ

Գատրդիւղի թուրք հայ-լայֆին ծանօթ և դարգացած ու հայրենասէր տիկիններէն Տիկ. Տօքթ. Ռիֆաթ փաշա, շաբաթ օր ընկերակցութեամբ թուրք բարձր դասու երեք զարդացած հանրմներու. Բեարայի Ս. Երրորդութեան եկեղեցին գնաց և փափաք յայտնեց խորհրդակցութիւն մը ունենալ Թաղ. Խորհրդոյ անդամներուն հետ։ Եկեղեցիին պաշտօնեաները անմիջապէս առաջնորդեցին խորհրդարան ուր հանդիսները յայտնեցին թէ իրենք կազմած են Օսմանցի տիկիններէ գլուխ մը (թուրք, հայ և յոյն) որ նպատակ ունի թուրք և հայ աղջուրեաներու և բանտարկեալներու անմիջական պէտքերը գոհացնելու համար նիւթական նպաստ մը ընել՝ բարեգործներու դիմումի ընելով։

Աղնիւ և հայրենասէր թուրքուհիները մասնաւորաբար տիկ. Տօքթ. Ռիֆաթ փաշա նախընթաց օր ասոն նպատակով ներկայացած են կայսեր որ 500 ոսկի նուիրած է։ Յիշեալ թուրքուհիները և իրենց ընկերակից տիկինները յաջորդաբար այցեցած են թուրք և հայ ծանօթ անձնաւորութիւններու և մօտ 300 ոսկի ալ այդպէսով հաւաքած են։ Հետևաբար. այժմ ունին տրամադրելի 700 ոսկի։

Տիկ. Տօքթ. Ռիֆաթ փաշա Բերայի Թաղ. Խորհուրդէն խնդրած է մասնաւորաբար որ Բերայի չորս ծանօթ հայ տիկիններ որոշէ և ընկերակցայ իրեն. այս առթիւ յայտարարած է թէ պիտի դիմէ նաև Գատրգիւղի Թաղ. Խորհուրդին որպէս զի ան ալ նոյն գիւղէն ծանօթ հայ տիկիններ որոշէ։

Օսմանցի հայրենասէր տիկիններու ընկերութեան այս հաւաքումը տեղի պիտի ունենայ չորեքշաբթի օր ժամը Ղին Գուշ Տիլի (Գատրգիւղ) Ցիկ, Ցբ. Ռիֆաթ փաշայի նախագահութեան ներքև։ Այս հաւաքման դրամը «Բարգաքական յանցաւորաց»ի անունով դուրսերը վտարուած բազմաթիւ թուրք և հայ անձերուն պիտի զրկուի որպէս զի վերադարձի անհրաժեշտ ծախսերը ընեն և իրենց ընտանեկան բոյնը դառնան. նոյնպէս հոս բանտարկուած և իրենց հայրենիքը վերադառնալու համար ոևէ նիւթական միջոց չունեցողներուն ևս գումար մը պիտի բաժնուի։

Արդարև կ'արժէ ի վեր հանել օսմանցի սրտնիւ տիկիններուն և մասնաւորաբար Տիկ. Տօքթ. Ռիֆաթ փաշայի այս կերպ բարեսիրական և հայրենասիրական գործի մը գլուխ կանգնիլը և ադկէ առաջ գալիք բարիքներուն կ'արժէ որ հայ Մամուլն ալ իր կողմէն պէտք եղած բարոյական աջակցութիւնը ընէ յիշեալ ազնիւ տիկիններուն գործին յաջողութեան համար։

ԵՊԱՐՔՈՍԸ ԵՒ ՊԱՏՐ. ՏԵՂԱՊԱՀԸ

ԲԱՑ ԴԱՄԱԿ

ՕՍՄ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ՅԱՌԱՋԴԻՄՈՒԹԵԱՆ ԲՕՄԻԹԷՆ

Սրտակից Ցուբ եղբայրներս

Թող ներուի ինձ ձեզ դիտել տալ թէ, անցած հինգշաբթի օր, Հայ ազգին վարչական պատգամաւորութիւնը իրեն գլուխ ունենալով Տեղապահ Դուրեան եպիսկ.ը, երբ Բ. Դուռ գնաց իր մատնանշելու հանգամանքը։ Մեծ-Եպարքոսը Բեամլի փաշային միջոցով ժամանակ ընդհանրութիւն յայտնելու իր Տեղապահի պաշտօնին հաստատուելուն համար, ու նաև քանի մը խիստ անհրաժեշտ քաղաքական խնդիրներու մասին խօսելու, հոն Բ. Դրան մէջ, նոյն օրը նախարարաց արտասովոր նիստ գումարուած ըլլալուն համար, Մեծ-Եպարքոսը իր խորհրդականին միջոցաւ միայն տեսակցեցաւ Տեղապահին հետ։

Մենք կ'սպասէինք Բեամլի փաշային, որ այսպիսի փափուկ ժամանակի մը մէջ, ուղղակի ինք անձամբ ընդունելով Դուրեան Սրբազանը, ներողութիւն խնդրէր, թէ չպիտի կարենայ իրեն հետ տեսակցիլ, արտասովոր նիստ ունենալուն համար, և հետևաբար իր խնդիրները կրնար խորհրդականին յայտնել։

Բայց Բեամլի փաշա Հայ ազգին ներկայացուցիչ Տեղապահին հետ այսպէս վարուելով փոքրիկ նախատինք մըն է որ կ'ուզէ հայութեան ճակտին։ Եւ այս պարագան պատճառ կրնայ ըլլալ թուրք և հայ տարբերուն միջև ցրտութիւն առաջ բերելու։

Մեծ-Եպարքոսը կարծեմ, դիւանագիտական նուրբ թերութեան մը մէջ գտնուած է իր այս վարմունքով, ինչ որ ապագային կրնայ մեծ նշանակութիւն ունենալ։

Դիտելի է թէ նոյն օրը գումարուած արտասովոր նիստը արդարանալի պատճառ մը չէ որ Մեծ-Եպարքոսը գէթ երկու վայրկեան չցաքակայէր ժողովէն. ամենաւանդ որ արդէն խորհրդականին միջոցաւ տեսակցիլը նոյնքան և կամ աւելի ժամանակի կրնար պատճառել։ Նամանաւանդ այնպիսի օր մը երբ Հայ ազգը Տեղապահին նախագահութեամբ թուրք նահատակաց անմահ յիշատակին համար հոգեհանդէսեան յատուկ կրօնական արարողութիւն ալ կատարած էր, և ասիկա ալ նախապէս յայտարարուած էր պաշտօնապէս։ Մինչդեռ նոյն օրը Նախարարաց Խորհրդին արտասովոր նիստ ունենալը յայտարարուած չէր։ Արդ, այս պարագաները աչքի առնելու ունենալով Բեամլի փաշային երբեք չէինք սպասեր այս տեսակ ընդունելութիւն մը։

Սիրելի թուրք եղբայրներս, ասոնք ցաւելով կը հրատարակեմ։

Մնամ միշտ Ձեզ համակիր
ԳՐԻԳՈՐ ԵՊԻՍԿՈՊՍԵԱՆ

2 Օգոստ. 908 Գատրգիւղ

ԽԱՌՆ ԺՈՂՈՎԻ վերջին նստին մէջ տրուած որոշման համաձայն շաբաթ օր կրօն. ժողովոյ անդամներէն Տ. Դեւոնդ վրդ. Դուրեան, Տ. Միքայէլ քհն. Աչճեան և Քաղ. ժողովէն Տիգրան էֆ. Մանուկեան և Տիգրան էֆ. Թօքմէեան ի ներկայութեան Տեղապահ Սրբազան Հօր, բացին Օրմանեանի գրասեղանը և դարակները, որոնց մէջ չէն եկած պաշտօնագիրներ, վաւերաթղթեր և այլ կարգ մը թուղթեր ցուցակագրեցին։ Յիշեալ թուղթերէն անոնք որ անմիջական կարգադրութեան պէտք ունէին Տեղապահ Սրբազան Հօր տրամադրութեան ներքև դրուեցան, իսկ անոնք որ յառաջիկայ հաշուական քննութեանց իբր հակակշիռ պիտի կրնան ծառայել կնքոյ տակ առնուեցան։

Օրմանեան ամէնէն կարևոր եղողբանը, այսինքն դրամարկղին բանալին չէ գտնուած, և դարձանալին այն է որ նոյն դրամարկղին իր տունը ղրկուիլը խնդրած է Տեղապահ Սրբազանէն։

Օրմանեանի պահանջքը տրամաբանական է, որովհետև ինք վստահ է թէ դրամարկղը իրմէ աւելի...թեթև կը կշռէ այսքան զեղծումներու հետևանքով պարպուած ըլլալու պատճառաւ։

ԱՐՄԱՇՈՒ Փոխ-Վանահայր, վերատեսուչ, ամուսնս և մատակարար, բարեծաղիկ Բարգէն Վրդ. ուղղակի կամ անուղղակի կերպով իրեն ուղղուած հրաւէրներուն համաձայն պատրաստուած է իր մտուկները կապկով Պոլիս վերադառնալ։ Իզմիրէն ժողովուրդային պատուիրակութիւն մը կազմուած էր երթալ Սմիռնայ, փոխ-վանահայրը վանքէն դուրս վռնտելու համար, սակայն կը յուսանք թէ Բարգէն Վրդ. պատգամաւորութեան դիմումին հարկ չի ձգեր, և կը խնայէ անոր յոգնութիւնը, ժամ առաջ վանքէն դուրս ելլելով։ Նամակագիր մը կը յայտնէ թէ՝ Բարգէն Վրդ. վանքին փոխ-վանահայութեան պաշտօնը ընդունած պահուն անձնապէս իրարար ոևէ ամսաթիւ չընդունիր յայտարարած է, մինչդեռ իր նախորդ Տ. Թորգոմ Ծ. Վրդ. 400 դրչ. կ'առնէր։ Սակայն չարաճճի աչքեր նշմարած են վանքին հաշուետուութիւններուն մէջ թէ՝ Բարգէն Վրդ.ի համար ամսական 600 դրուշ նշանակուած է և բոլորն ալ գանձուած։ Տեսաք մի անձնուիրութիւնը։ Բարգէն Վրդ. վանքէն մեկնելէ առաջ, պատրաստ գտնուած խողակը և հունտը ծախելու համար յաջախորդ կը փնտռէ եղեր, որպէս զի անոնց արդիւնքը, մասնորապէս 200 ոսկին... գրպանէ։ Կզգուշացնենք բարի... ծաղիկ Վրդ.ը որպէս զի այդ կերպ արձնուիրութիւն.(*) մըն ալ չի փորձէ, վերջը իրեն նախապէս դիած ոսկիներն ալ կը սուժէ։

* * * Տեղապահ Դուրեան Սրբազան, Բարգէն Վրդ.ի վանքէն մեկնելէ վերջ տեղւոյն գործերը, չէ թէ անկերպարանութեան չի մատնելու, ինչպէս սովորութիւն է ընել, այլ կերպարանուելու համար որոշեց Արմաշ ղրկել Տ. Մեսրոպ Ծ. Վրդ. Նարտեանը, որ Ռաան Ժողովին մէջ տեղապահ Ա. Հօր ներկայանալով հրաժեշտի ողջոյնը մատոյց և կարևոր տրամադրները տանելէ ետք մեկնեցաւ։

ԵՐԶՆԿԱՅԻ առաջնորդ Տ. Երուանդ Վրդ. Փէրտահեան շաբաթ օր ողջ առողջ իր պաշտօնատեղին հասած ըլլալը հեռագրով հաղորդած է Պատրիարքարանի։

ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ Խորհուրդը շաբաթ օր Դալաթիոյ խորհրդարանին մէջ իր նիստը կազմեց և ըստ սահմանադրութեան իր հրաժարականը տուաւ։

ՇԱԲԱԹ օր պատրիարքարանէ մայրաքաղաքիս բոլոր եկեղեցիներուն չբոլաբերականներ ղրկուած էին Տեղապահ Դուրեան Սրբազանի անունը պատարագի տան յիշատակելու համար։ Այս յանձնարարութեան համաձայն, երէկ բոլոր եկեղեցիներու մէջ յիշատակուեցաւ Ն. Սրբազնութեան անունը Պատրիարքական ազգընտիր տեղապահ Եղիշէ Սրբազանի» բանաձևով։

ՎԱՆԻ ԿՈՒՍԱԿԱԼ Ալի Բիզա անուն հայակալ կուսակալին բարեմասնութեանց (*) թուլուն մասանցը Տեղապահ Սրբազան շաբաթ օր Մեծ-Եպարքոս Բեամլի բաշայի բերանացի յայտնած ըլլալով, Մեծ-Եպարքոսը ապահոված է թէ կուսակալին արարքները նկատողութեան առնուած են նախարարաց խորհրդին մէջ և որոշուած է կարեւորին տնօրէնութիւնը։

ԵԴԻՊՏՈՍԷՆ Պատրիարքարան քաշուած հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ վերջին անգամ Եգիպտոսի վիճակային կառավարութեան համար կեդրոնէն սահմանեալ հրահանգին դէմ դիտողութիւններ և բողոքներ տեղի ունեցած են ժողովուրդին կողմէ և երկու կուսակցութեան բաժնուած են։ Մին արդի վիճակի պահպանումը կը պահանջէ և միւսը Եգիպտոսի վիճակին յարմար կարգադրութիւն մը և նոր հրահանգ կը պահանջէ։ Տեղապահ սրբազանը ի պատասխանի հեռագրաւ յանձնարարած է որ նախզդոյշ միջոցներ ձեռք առնուին և չփոթութեանց տեղի չտրուին, մինչև որ կարեւորը տնօրինուի։

ՀԱՅ ՈՒՍՈՒՑՉԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԻՒՆ. Վաթսունի չափ Հայ ուսուցիչներ, Գէորգ էֆ. Տէր Բարթողի հրաւէրով և նախաձեռնութեամբ, շաբաթ օր հաւաքուեցան Կեդր. Վարժարանի ամիթատրոնին մէջ և խորհրդակցութիւններ կատարեցին դպրոցներու համար «Հայ Ուսուցչական Միութիւն»ի մը, մայրաքաղաքիս և գաւառային երկսեռ ուսուցիչներէ բաղկացած։ Երկար խորհրդակցութիւններէ յետոյ, ներկաները որոշեցին կազմել մասնախումբ մը որուն անդամ ընտրուեցան Յովհաննէս Հինդլեան, Գալուստ Մալաթեան և Գրիգոր Մարգարեան էֆ.ները։ Սոյն մասնախումբը յառաջիկայ հինգշաբթի օրուան նիստին պիտի ներկայացնէ ընդհանուր ուրուագիծ մը որ խորհրդակցութեան բովէն անցուցէ յետոյ վերջնական կազմակերպութիւն մը պիտի ստանայ իր միութիւնը։ Ակէյ գաւառ Ուսուցչական Միութիւնը փափաք յայտնած է ունենալ իրեն յատուկ շաբաթական օրական մը, նպատակ ունենալով մշակել գրական և մանկավարժական նիւթեր և օրէնքի սահմանին մէջ պաշտպանել Հայ ուսուցիչներուն իրաւունքը։

ԱԶԱՏՈՒԹԵԱՆ նշանաւոր դիւցազներգակ քերթող Տիար Ատոմ Եարճանեան այսօր Պոլիս կը հասնի փրնէվէն։

ԿԷՏԻՐ ՓԱՇԱՅԻ ադատ ու գարչիի մուխթար Մարտիրոս և իր տղան պաշտօնէ դադրեցուցուեցան։

ԱԶԴ. ԿԵԴՐ. ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ Շրջանաւարտներու միութիւնը իր Բ. նիստը գումարեց ուրբաթ օր վարժարանին մէջ, և որոշելէ յետոյ միութեան նպատակը որ պիտի ըլլայ «լրտրական կապ մը ըլլալ անդամներուն միջև, և այսպէս կազմուած ոյժով ստտարել Կեդր. Վարժարանին մասնաւորապէս, և ազգ. ընդհ. կրթութեան ընդհանրապէս» յանձնախումբ մը կազմեց այս հիման վրայ ծրագրի ուրուագիծ մը պատրաստելու համար։ Յետոյ, նկատի առնելով թէ վարժարանին վերաբացումը շատ մօտեցած է, որոշեց նամակով մը խնամակալութեան յայտնել թէ կը փափաքի ժամ առաջ լուծուած տեսնել տեսչութեան կենսական խնդիրը, յարմարագոյն ընտրութիւնը կատարելով, որպէս զի կարելի ըլլայ կարգադրութիւններ ընել յառաջիկայ տարեշրջանին համար։

ԾԱՆՕԹ ՀՈՎԱՆՈՅԱՎԱՃԵՌ Մինրդատ էֆ. Հայկազն, որ գազան Նէֆիպի տրիկայութեան երեսէն տարագրուած էր Թարապլուս, Պոլիս վերադարձաւ։ Իր այժմու հասցէն է Բերա, Ֆէրէյտիէ, Զայլաք փողոց թիւ 54։

ԲԵՐԱՑԻ հայ Երիտասարդները որոշած են հիմնել հայ երիտասարդաց միութիւն մը, իրեն անմիջական նպատակ ունենալով հիմնել լաբարան-ընթերցարան մը, ապագային թողլով անոր հետ ուրիշ գիւղեր։ Բերայի հայ երիտասարդներէն անոնք որ կը փափաքին մասնակցիլ այս տեսակ միութեան մը, և իրենց աջակցութիւնը տալ անոր հիմնուելուն ու զարգացումին, կը հրաւիրուին վաղ երեքշաբթի երեկոյ, ժամը 2ին 3 (Ը.Թ.) Բերա, Թաքսիմ, Էֆիթալօթիս գարեջրատան վերնայարկը, խորհրդակցութեան համար։

ԳՐԱԿԱՆ ԱԿՈՒՄԲ

«Գրական Ակումբ» անունին տակ պիտի կազմուի ընկերակցութիւն մը Հայ երիտասարդ գրողներու մտդամակցութեամբ։ Նախնական խորհրդակցութիւններու համար կը հրաւիրուին ներկայ գտնուիլ այն Հայ երիտասարդները որոնք գրականութեամբ կը զբաղին, իբր ամաքէօն կամ արուեստով։ Գումարումը տեղի պիտի ունենայ այս հինգշաբթի, 7 Օգոստոս, ժամը 7ին (Ը. Թ.). Սիրքէճիի կայարանին դէմի պարտէզը։

«Գրական Ակումբ»ին
հիմնադիրներ

ՆԻԿՈՄԻԴԻՈՅ ԱՌԱՋՆՈՐԴԸ

Նիկոմիդիայէն հետեւեալ հեռագիրը ստացանք երէկ.—

Շաբաթ օրուան Մանզումէի մէջ հրատարակուած հեռագիրը թէ առաջնորդ Ստեփաննոս Եպսկ. պիտի դադրեցուի պաշտօնէ բացարձակապէս սխալ է։ Կը ցաւինք մէկ քանի հոգիի այդ անվայել ընթացքին համար։ Այս առաջ խուռն բազմութիւն կար եկեղեցին և ամէն մարդ իր յարգանքը ընծայեց Ս. Առաջնորդին։

ժողովուրդին կողմէ

Կ. Մկրտիչեան, Գ. Գանտէրէլեան, Ծենիկ, Գ. Մկրտիչեան, Ս. Աբրահամեան, Փափազեան։ Գ. Ջիւրքնեան, Կ. Պաղչեան, Ս. Վարդավարեան, Ի. Աճէմեան, Մ. Աւագեան, Ս. Զարուկեան, Թ. Փափազեան, Դ. Մելքոնեան, Ա. Զարուկեան, Պ. Ցակոբեան, Ց. Մոմճեան, Գ. Պաքլաճեան, Հաճի Մկրը, Ե. Պաղչէպանեան, Գ. Կիրակոսեան, Ս. Մէսիսեան, Մ. Զալքեան, Ց. Իսպիրեան, Ց. Անարատեան, Գ. Ավճեան, Թաշճի Գէորգ, Կ. Փափազեան, Գ. Կաւաճեան։

** Նիկոմիդիայէն Տիարը Զարեհ Բէօթանեանեան, Գրիգոր Կիրակոսեան և Նեկսէս Զաքարեան կը հեռագրեն թէ հոն իրենց վերադրուած էշարաթ օրուան Մանզումէի մէջ լիցատակուած հեռագիրը։ Կը հաւատանք թէ լիցեալները երբեք մասնակցութիւն չունին այդ մասին։

ԲԱՑ ԴԱՄԱԿ

ՊԱՏԱՍԽԱՆԱՏՈՒ ՄԱՐՄԻՆ
Հ. Ց. ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ

Կ. ՊՕԼԻՍ

Քանի օրէ ի վեր պատահմամբ երեկոները Ղալաթիոյ քարափը կը գտնուիմ և կը տեսնեմ ճամբորդներ որոնց իրենց հայրենիքը կը դառնան։ Կը հետաքրքրուիմ անոնցմէ թէ արդիօք ո՞ւր պիտի երթան կը հետաքրքիմ իրենց և տեսնեմ որ իրենց ամէնէն աւելի ծանօթ տեղը Ղալաթիոյ եկեղեցին կերթան, սակայն հոն մի քանի պաշտօնեաներ փոխանակ զանոնք հիւրասիրելու կամ անոնց տեղ ցուցնելու, դաշնս կը վերանան և մինչև իսկ չենն հաճիր անոնց ըրած հարցումներուն պատասխանել այս պարագան ձեր պատ. մարմնոյն կը յանձնեմ, յուսալով որ այս մասին պէտք եղած ազդարարութիւնը կընէք և կը հաճիք միջոց մը խորհիլ տարիներէ ի վեր հայրենիքին կարօտը քաշած խեղճ ճամբորդներն քանի առժամապէս խնամելու։

Մնամ յարգանօք
ԱԶԳԱՍԷՐ ՄԸ

ՀԻՆ ՕՐԵՐԸ Կ'ԵՐԱՋԵՆ

ԻՆՔՆԱՒԱՌՈՅ ՍԱՆՍԻՍՈՆՆԵՐԸ

Իրավնկ աղբիւրէ կ'իմանամ թէ Գէորգ Խարբերեան, Գրիգոր Շանպազ, Նշան Գոնտաղեան Ի. Ռուզեան, Տօքթ. Պէզիրիտիս Երեքշաբթի իրիկուն ազգասիրաբարոյ քարտուղար տիարահուչակ Կարապետ Սենքէրիմեանի թելադրութեամբ երբեմն խմբագրատուններ (*) երթալով ջանացած են համոզել խմբագրապետները, որպէս զի տեղ չտան քաղաքականներուն նոյն օրուան հաւաքումին նկարագրութիւններու։ Լայն չուշնով քրքջալիր կը խրնդանք քիչն այս արարածներուն, որ արդարեւ հին ռէժիմին բռնակալական որերուն արժանի ներկայացուցիչները ըլլալու ամէն վատահութիւն կը ներշնչեն իրենց ընթացքով։

Անցան, անցան իրենց գիտցած օրերը. հիմա ամէն ոք ազատ է գրելու. փոխանակ թերթերու մէջ մեր գրութիւնները խափանել ջանալու, թող ազատ երկիրի կարգան ըլլալիք հրատարակութիւնները, պատասխանեն ատոնց եթէ իրենց տանիքը ապակի չէ, քարկոծութենէն չեն վախնար։

Այս առթիւ մեր հանդէպ անկեղծ շնորհակալութիւններ կը յայտնեմ այն թերթերուն որ հակառակ ինքնակոչ սանսիսոններուն սնօրէն պահանջին այս լուրը հաղորդած են հասարակութեան։

Կեցցէ Ազատ Մամուլը.

Կեցցեն Ազատ Մամուլին արժանի օգնականները։

ՆՇԱՆ Ց. ԱՆԴՐԷԱՍԵԱՆ

ՎԻՃԷ ԵՒ ՍԱՀՄԱՆԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

Կառավարութեան կը հարցնենք թէ Սահմանադրական երկիրներու մէջ ներքին գաւառներու ճամբորդութեանց համար վիզէի դրութիւն կա՞յ։ Մեր գիտցածը չիկայ, մեր գիտցածը նոյն իսկ թէզ'երէ չկայ ներքին գաւառներու համար։ Շաբաթ առաւ. Հայտարարեցինք (*) «Աւետաբեր» չեզոք է այս խնդրոյն մէջ, հետեւաբար չենք յուսար որ անոր ալ գացած ըլլան. խնդիրը բողոքականներուն, օգնանք բողոքականներուն աչեզոքուիւն...։ Ինչ կ'ընեն մը. Ալէն։

աղայի կայարանէն երկու Հայ ճամբորդներ, մին եկեղեցական և միւսն աշխարհական ետ կը ճամբուին, իրը թէ... թեզքիրեճին վիզէ չէ եղած։ Այս մարդիկը ութ օր առաջ եկած էին թեզքիրեով և չաբաթ օր իրենց տեղը պիտի վերադառնային։ Անկէց առաջ քանի մը ճամբորդներ առանց վիզէի գացած էին։

Ինչո՞ւ կառավարութիւնը պաշտօնապէս չի ծանուցաներ թէ թեզքիրէին պարտաւորիչ է, վիզէն պարտաւորիչ է։ Մեր թուրք պաշտօնակիցները ի՞նչ կը մտածեն այս մասին։

*** Միւս կողմէ արտասահմանէ Հայ գաղթականներու իրենց ծննդավայրը վերադարձը նիւթական դժուարութիւններու կը հանդիպի Օսմ. հիւպատոսներու կողմէ. անաւասիկ թէ ի՞նչ կը գրեն Վառնայէն մեզի.—

1908 Յուլիս 19, Վառնա

Շատ մօտ անցեալին մէջ չարաչար խոշտանգուող Հայրենիքի ազատութեան մեղեդիներու զգլխիչ ու անուշ ձայնը, եկաւ արձագանգել մեր՝ օտար ասպարէզ ներքև երկար տարիներէ ի վեր հայրենիքի կարօտովը տանջուող տարագիրներուս սիրտը։ Մենք որչա՜փ կը փափաքէինք թեւեր առնելով թռչիլ դէպի պաշտելի հայրենիք մեր հոգեհատոր սիրելիներու հետ տօնելու ազատագրութեան մեծ տօնը։ Աւա՜ղ ս կայն, արշալոյսի ծագման տեսնիսկ հակառակ մեր սրտագին ու հոգւէն ըղձանքին, ջնջին արգելքներու առջև գլուխ ծռել ստիպուած ենք։ Սակայն հիմայ որ մեր սիրելի հայրենիքին զաւակները առանց ցեղի ու կրօնի խտրութեան միացած միահամուռ հայրենիքի թէ ուրախութիւնը և թէ վշտակցութիւնը միասին կ'ըմբռնենն, մենք հեռու ինկածներս պաղատագին կը խնդրենք, մեր օսմ. եղբայրներէն — որոնք չնորհիւ նոր հասատատ վերանորոգիչ Սահմանադրութեան, զեղը իրենց ձեռքը ունին — չմոռնալ օտար ափերու վրայ դեռևս թափառող իրենց տարագիր եղբայրները, ու միջոցներ ընձեռէին դիւրացնելու համար անոնց դարձը դէպի մեր սիրելի հայրենիքը։

Սահմանադրութեան հաստատումէն ի վեր խիստ շատերն են որ կը դիմեն տեղւոյս օսմանեան հիւպատոսին անցագիր ստանալով երկիր դառնալու, բայց յարգելի հիւպատոսը 15½ ֆր. կը պահանջէ իւրաքանչիւրէն անցագրի համար, ինչ որ գաղթականութեան ¾ մասին համար անմատչելի գին մըն է։ Արդեօք կարելի չէ՞ ձեռնտաս պաշտօնէութիւնէն խնդրել որ հրահանգ տալուշ նորն հիւպատոսներուն բոլորովին ձրի սալ անցագրերը դիւրութիւն տուած ըլլալու համար 13—15 երկար տարիներէ ի վեր չարաչար տառապող հայրենիքի այս լքուած զաւակներուն, որոնց այնչափ պէտք ունի վերակազմուած հայրենիքը։

Ակնդէտ ու սրտերնիս յոյսերով լեցուն կ'սպասենք այս Սահմանադրականներ կայ պաշտօնութիւնին։

ՆԻԿՈՂՈՍ Մ. ՔԱՐԲԵՐԴՅԵԱՆ

Ս ՏԱՌՈՒՋ ԲՈՂՈՔ ՄԸ

Եէնիգիւղի թաղին Սրբս անուանով Մբխթարը գիւղացոց աքսորել տուած է երեք զաւակի հայր Սեպրակ անունով անձը և որիշ աւ՛ձ մը եւս, որ բանկոն ժամանակէ ի վեր ծառայ էր Տէմիրճիպաշիին քով։ Տէմիրճիպաշին երբ իմացաւ որ իր ծառան աքսորել տուած են, պրսին ցաւէն ժամանակէ մը վերջը մնաւ։ շատերն ալ այսպէս մնած են իրենց կսկիծներէն։ Երբ եկեղեցւոյ ատենախմբութիւնը կ'ըլլար, Օրմանեան օրլաճիրը կը բերէինք որ պատարագ մատուցանէ, և մենք ալ կ'աղաչէինք իրեն «Սրբազան, այս Մխիթարը հանեցէք ուրիշ մեկը դրէք»։ Օրմանեան օրլաճիրը մեզի կ'ըսէր թէ այս Մխիթարէն զատ ուրիշ Մխիթար չկայ։ Ոսկիանութիւն ալ այսպէս կ'ըսէր մեզի և մենք այլևս ձայն չէինք հաներ։ Երբ իրու ընկեր նստէինք իրարու քով խօսէինք կ'երթար ոստիկանութեան կ'ըսէր և մեզի կուգային կը դրէին պանդանոց։

ՍԱՄՍ ՋԱՄԵԱՆ

"ՄԱՆԶՈՒՄԷ"Ի ՆՈՐ ՏՊԱՐԱՆԸ

Մանզումէի տպարանը և խմբագրատունը փոխադրուած է իր հին տպարանին մօտ Բ. Դրան պողոտային վրայ, 54 թիւ մառնաւոր շէնքը, Աստուածեան տպարանին և Օսմանը գրատան միջև։ Կը խնդրուի ասկէց ետք սոյն հասցէն գործածել։

ՆԵՐՔԻՆ

ԴԱՒԻԹԻՆ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ

ԻՐ ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ԾՐԱԳԻՐԸ

Նոր դահլիճը հետեւեալը կը հաղորդէ թերթերուն հրատարակութեան համար.—

Նախատարական մարմինը ճշմարտապէս կը գնահատէ Բանունը Էսասիին վերահաստատմամբ գործադրութեան կայս. շնորհին բարձր արժէքը, և կը ջանայ նոյն օրէնքին որոշածին պէս վերապատին, նախապարութեան և ընդհ. ժողովին վերաբերեալ իրաւունց և ժողովուրդին քաղաքական ու հանրային իրաւանց կատարեալ պահպանութեամբ տէրութեան գործերը վարել օրէնքի ու իմացականութեան համաձայն։ Այս ընթացքին գործադրութեան համար վարչական դրութեան և կարգ մը նախորդ կանոններու երեսփոխանութեան կողմէ բարեփոխման ապասպ կարելի չէ. որովհետեւ նախորդ վարչութեան կարգ մը օրէնքները և կանոնները այժմ գործադրելի չըլլալով, ասոնք մինչեւ որ ըստ օրինի բարեփոխուին ընական է որ անոնց գործադրութիւնը կարելի է Բանունը Էսասիին ոգիին և տրամադրութեան համաձայնեցնել. այս ոգիին և տրամադրութեանց հակառակ կանոնական ձեւի անարժան ո՛րչափ հրամաններ և հրահանգներ որ կան, ամէնքն ալ առոչինչ գրուելով, մինչեւ որ Երեսփ. ժողովը այս մասին արդիւնք մը տայ, երկրին գործերը որոշուած է վարել նախորդ գաղափարներէն անջատ կերպով։ Ներկայ օրէնքներուն բարեկարգումը, կատարելագործումը ինչպէս նաև պէտք տեսնուած չատ մը օրէնքներու և կանոններու պարտաւորութիւնը ժամանակի կարօտ է. միայն կարգ մը գործերու ստիպողութեան համար, ընական է որ ասոնք ուշադրութիւն գրաւէին։

Այսպէս, տէրութեան հոգին կազմող եղմական գործերուն ժամանակէ մը ի վեր ենթարկուած դանդաղ վերնամները, անկարելի կը դարձնեն նոյն իսկ քանի մը ամիսի համար, անոր շարունակութիւնը։ Հարկ տեսնուեցաւ մէկ կողմէն առաջիկայ տարուան համար հիմնական եղմատացոյց մը պատրաստել և արդի տուրքերուն և հարկերուն վերաբերեալ կանոններու և օրէնքներու բարեփոխութեան կարօտ մասերը քննուելով հանդերձ, ժամանակ չկորսցնելով մինչեւ ատիճան մը բարեկարգել եղմատկանը։ Որով, չափաւոր ատիճանի մը զեղչուեցան վարչութեան մէջ դանուող պաշտօնաները, որոնց առատութիւնը արդէն էր արդիւնաւոր աշխատութեան. համեմատութիւնի վեր ամսականները զեղչուեցան և բացը մնալիք պաշտօնեաները ատաւ, կարելիութեան սահմանին մէջ առաջիկային բացուելիք պաշտօնեներուն առնուելու պայմանաւ, որպէս զի այժմէն չի զրկուին ապրուստի և արդի ընդհանուր ուրախութեան մէջ հաղարաւոր ընտանիքներ սուգի ու կարօտի չենթարկուին, ատոնց առժամեայ թոշակներ պիտի տրուին։ Եղմատական դանձուն արդի անձկութեան հետեւանքով կարգ մը սակիպղական ծախքերու համար, կը խորհուի փոքրքանակ փոխառութիւն մը կնքել և կարելի ծախքերը բեկելով կարգադրել։ Ձեռք առնուած առժամեայ միջոցները և պատրաստելու վրայ եղող հիմնական պարագաները Երեսփ. Ժողովին պիտի մատուցուին։

Քաղաքային շրջանակներու մէջ եղածին պէս զինուորական շրջանակներու համար ալ ամէն կերպով ուշադրութիւն պիտի ընծայուի ծախքերու։ Առանց մոռցուելու սակայն թէ Օսմ. Տէրութիւնը իրը մեծ Տէրութիւն, իր դիրքը ու փառքը պիտի պահէ և աւելցնէ բանակին և նաւատորմին բարեկարգումով. և այս մասին ի՛նչ տեսակ կատարելագործման միջոցներ որ յայտնուին, Երեսփ. Ժողովին պիտի ներկայացուին։ Խնայողութիւնը բնական է թէ ատիճան մը պիտի ամրաքանձը, բայց տէրութիւնը պահանջուածին պէս գործելը և տէրութեան ցաւը անչուք ձգած ճիւղերուն գործունէութեան մէջ դնելն ալ դարձեալ ծախքով կ'ըլլայ. տէրութեան երկրին ընդարձակութեան և բնակիչներու թիւին նայելով՝ դայն բաղդատելով ուրիշ քաղաքակիրթ երկիրներու հետ, շատ բացորոշ պիտի տեսնուի արդի հասոյթներուն անբաւականութիւնը։ Ուրեմն, պէտք տեսնուեցաւ մէկ կողմէն նոր տուրք չհաստատելով, եղածները և առնոյց գանձումը բարեկարգելով, և առևտրական պայմանագիրները նորոգելով. և միւս կողմէն երկրին բնական հարստութիւնները շահագործելով գանձը նպաստաւորել և հասոյթները աւելցնել ատիճանաբար։

Յարդ, տէրութեան հանրային գործերուն մէջ միօրինակ նպատակ մը չենասպնդուեցաւ, և արհեստից ու վաճառականութեան զարգացման արգելք եղող կարգ մը պատճառներ կային։ Բայց այժմ շնորհիւ օսմ. երկիրը մտնող յառաջդիմական գաղափարին և ամէն դասու ժողովուրդին իրաւանց և պարտաւորութեանց հաւասարութեան, տակաւ ամրացող միացման օգտակար արդիւնքները թէ՛ Տէրութեան և թէ ժողովուրդին կողմէ քաղուելու համար, ծովային ու ցամաքային վաճառականութեան, արհեստից և հանրօգուտ ձեռնարկներու և երկրագործութեան նոր և ապահով համբաւ մը մտնելուն համար, պէտք եղածը մանրամասնօրէն պիտի քննուի և տեղեկագրուի Երեսփ. Ժողովին։

Երկրին հարստութեան կարեւոր տարրը եղող սեփականութեան իրաւունքը ցարդ զանազան և հակասական դրութեանց ենթակայ ըլլալով, անշարժ կալուածներու վրայ յարգը գրեթէ չատ քիչ էր. այս վիճակին վնասները յայտնի ըլլալով, այս մասին ալ պէտք եղած բարեկարգութիւնը պիտի տեղեկագրուի և պիտի աշխատուի որ անշարժ կալուածներու տէրերը իրենց սեփականութեանց օրինական ապահովութիւնը ունենան։

Հարստութիւն և ճարտարարուեստ մէկդիէկու անհրաժեշտ ըլլալով, ընական է թէ երկիրը բարօրութեան արժանաւոր աստիճանին հասցնելու բանարնութեան զարգացման հետ մտաւորական զարգացումն ալ կարելով պիտի ըլլայ։

Նոր նախարարութիւնը խորապէս մտադրած է Բանունը Էսասիին որոշած հիմին վրայ օր օրի բարեկարգել և կատարելագործել կրթութիւնն ու դաստիարակութիւնը ու ցարդ չատ թերի ու օսմ. պատիւին անարժան կերպով մը կը տարուէր։

Բանունը Էսասիով Օսմանցիներուն տրուած հաւասարութիւնը իրաւանց մասին եղածին պէս պարտաւորութեանց մասին ալ ըլլալով, մանաւանդ զինուորական նուիրական ծառայութիւնը բոլոր ժողովուրդին համար պիտի ըլլայ. ասոր համար, նաև ոչ-քրիստոնեաներու զինուորական վարժարանները ընդունուելու համար պէտք եղած օրինագիծներն ու կանոնները պատրաստելու վրայ են։

Վարչական բոլոր ճիւղերուն պէս, դատական գործերն ալ բարեկարգման կարօտ ըլլալով, մէկ կողմէն դատական օրէնքներուն մտադրուած բարեփոխումները կը պատրաստուին երեսփոխանութեան ենթարկուելու համար։ Դատարաններու անկախութեան հիմնական սովորութեան առանց դպչելու, դատարանները պիտի վերակազմուին ամէնուն անպայման վստահութիւնն ներշնչելու ձեւով մը։

Բանունը Էսասին գործադրութեան դնելով՝ տէրութիւնն և ազգը երանաւետ ընող կայս. հրամանը, Օսմ. տէրութեան համար շատ փառաւոր դէպք մըն է որ բարեկամներու և օտարոտիներու գնահատական ուշադրութիւնը գրաւած է։ Այս փառքին պահպանութիւնը պիտի ըլլայ թէ՛ ներքին խաղաղութեան և ապահովութեան ամրապնդումով տեղացի և օտար ամէն մարդու անդորր ապրելովը և օրէնքներու մասին կատարեալ ապահովութիւն ունենալու գաղափարին ընդհանրացումով. հետեւաբար անդորրութեան և խաղաղութեան կարեւոր պարագան ուշադրութենէ չպիտի վրիպեցուի։

Օսմ. Տէրութիւնը բոլոր սահմանակից և բարեկամ տէրութեանց հետ բարեօրէ յարաբերութիւններ կը տածէ և ո և է բանի համար նպատակ կամ մտադրութիւն չի մնուցաներ. միայն կայսրութեան երկրին սահմանին և պայմանագրեալ իրաւունքներուն պահպանումովը ազգին փառքին ու պատուին յարգուիլը կը բաղձայ. ասկից ուրիշ արտաքին քաղաքականութիւն չունենալով, բոլոր Տէրութեանց հետ լաւ յարաբերութիւններ պիտի ունենայ և պիտի աշխատի ջնջել կարգ մը օտար Տէրութեանց՝ հպատակներուն օսմ. երկրին մէջ տէրութեանց իրաւանց ընդհանուր կանոններէն դուրս պայմանագիրներու և սովորութեանց շնորհիւ վայելած բացառիկ հանգամանքը. դարձեալ իրենց տէրութեանց հաւանութիւնով։ Պիտի աշխատի այսպիսի ընդհանուր վիճակ մը առաջ բերել որ տէրութեան ամէն ճիւղերը ամէնուն կատարեալ ապահովութիւն ներշնչեն և առանձնաշնորհութիւններու պէտք չըլլալը օտարներն ալ դրան։

Այս նպատակով, գործերը ձեռք առնող նախարարական մարմինը՝ ասկէ եքա, բարձրագոյն կանոց և Բանունը Էսասիի սահմանին մէջ պիտի գործէ. նահանգներու մէջ ալ այս նպատակին ծառայելու կերպով վարչական մարմինները պիտի բարեկարգուին։ Կայս. բաղձանքներն ալ այս հիման վրայ են։ Այնքան դժուարին և ժամանակի ու ջանքի կարօտ եղած պարտաւորութեանց բարի նպատակը կը յուսանք որ պիտի գնահատուի և գործադրութիւնը՝ հանրային կարծիքին պաշտպանութեամբ պէս պիտիապահովուի, և Աստուծոյ օգնութեան ապաւինելով գործի ձեռնարկուած է։

ՄԱԿԵԴՈՆԻՈՅ ԽՆԴԻՐԸ ԼՈՒԾՈՒԱ՞Ծ Է

ՊՈՒԼԿԱՐ ՔՕՄԻԹԷԻՆ ԾՐԱԳԻՐԸ

Մակեդոնիոյ Պուլկար ներքին քօմիթէն ծրագիր մը տուաւ Օսմ. մութեան և առաջդիմութեան քօմիթէին, որ յայտնեց թէ ծրագիրին մէկ մասը կրնայ անմիջապէս գործադրել բայց միւսը Երեսփ. Ժողովին կ'ինայ լուծել։ Պահանջներէն առաջինը 1869ի նահանգային կանոնագրին գործադրութիւնը և ազգային միլիս զինուորներու կազմութիւնն է։ Երկրորդը, Մակեդոնիան և Էփիրնէի նահանգը՝ Եւրոպայի մէջ միացեալ վիճակ ունեցող ո և է մէկ տէրութեան ձեւով անկախ վարչութեան ենթարկելն նահանգային ժողով մը ունենալ և անջատ երեւմտացոյց. նաև զանազան ցեղերու բաժանումներուն և ցեղական սահմաններուն համաձայն վարչական նոր բաժանում մը կատարել։ Պուլկար քօմիթէն կ'առաջարկէ նաև օսմ. երկրին մէջ առաջդիմութիւն և բարեկարգում ձեւք բերելու համար կազմուած բոլոր ընկերութիւններէն համաժողով մը կազմել որ օրինագիծ մը պատրաստելով Երեսփ. Ժողովին առաջարկէ։ Օսմ. քօմիթէն դեռ չէ պատասխանած։ Այսպէս կարծիքի տարբերութիւն մը կայ հիմա Թուրքերուն և Պուլկարներուն միջև։ Մակեդոնիոյ խնդիրը այսպէս լուծուած չէ դեռ։ Մակեդոնիոյ մէջ ամէնէն բազմաթիւ և ամէնէն զարգացած տարրը Պուլկարներն են։ Ազատութեան բռնաբարումովը հարիւր հազարաւորներ բաժնուած էին Մակեդոնիայէն, հիմա անոնք կը վերադառնան։ Երիտասարդ Թուրքերը սա պէտք է գիտնան, կ'ըսէ Պուլկար երեւելի մը, թէ ազատութեան և հաւասարութեան համար թափուած այսքան արիւնէն և ջանքէն ետք, եթէ յանդգնին նոր վարչութիւնը իրենց շահուն համար հիմնել, վէճն ու կռիւը հինին չափ սաստիկ պիտի շարունակէ և այս անգամ իրենց ազդեցութիւնը չպիտի կրնան առաջ տանիլ։ Պէտք չէ մոռնան որ Մակեդոնիոյ մէջ առաջին շարժումը հանողները Պուլկարները եղած են։

Իգսամ այս խնդրին համար կ'ըսէ թէ Պուլկար Մակեդոնական քօմիթէին պահանջը կարելի չէ ուշադրութենէ դրնելնել։ Առանձնաշնորհութենէն, նոր բաժանումներէ և միլիս զինուորներուն կազմութենէն ճառելու ժամանակը չէ հիմա, և այժմէն խնդիր ընել անպատշաճ է։ Պուլկարներուն այս տարակարծիքութիւնը՝ այս պահուս ցոյց կուտայ թէ Բանունը Էսասին լաւ մտքով չեն դիտեր։ Նախ առաջին դժուարութիւնը վերնայ, Երեսփ. Ժողովն ի՛նչ ըլլալը ժողովուրդին մէջ հակցուի և եռքը ամէն ցեղի փափաքը կը քննուի։ Հիմա անկախութենէ ճառել խելացութիւն չէ. քանի որ միաբան ենք, պէտք է յարգենք Բանունը Էսասին, որ օսմ. երկրին մասերուն միանութիւնը կը տրամադրէ։

ՏԷՐՍԻՄԻ ԽՆԴԻՐԸ

Երէկուան Թուրք թերթերը հետեւեալը կը գրեն.—Տէրսիմի վրայ եղած զինուորական զսպողական շարժման արդիւնքը նպաստաւոր է։ Տէրսիմի շրջակայ սեպ լեռներու մէջ զինուորներու դիմադրելու պատրաստող քիւրտ աւազակները չկրնալով տոկալ, ամէն կողմէ կը նուաճուին ու կը փախչին։ Աշիրէթներու պետերը որոնք միացած էին իրենց վարագութիւնը և ըմբոստութիւնը զօրացնելու համար, հիմա իրենց աւարառու ոստպատանիներուն հետ հոս հոն պաշտպանութիւն կը խնդրեն։ Վերջին օրերս քիւրտերը բռնութիւններ և աւարառութիւններ կատարեցին և բաւական զինուորներ մնան։ Բայց այժմ սոյդ լուր կուգայ թէ այս տարի ծագող այս Տէրսիմի խնդիրն ալ, քանի մը օրէն վերջ պիտի գտնէ։

ՐԷՃԷՊ ՓԱՇԱՅԻ ՄԱՀԸ

Պատերազմական նախարար Ռէճէպ փաշա, որ առջի օր ժամանած էր Տրիպոլիսէն և ամենատիպուն կերպով ընդունուած, երէկ մեռաւ պատերազմ. պաշտօնարանին մէջ իր ծերութեան և տարութեան հետեւանքով։ Ռէճէպ փաշա Թուրք զինուորականութեան ամէնէն կարող ուղղամիտ ախպարներէն էր, և իր պատերազմական նախարարութեան կոչումը որչափ ուրախութիւն պատճառած էր, նոյնքան ցաւ կը պատճառէ իր այս անակնկալ մահը։ Յուղարկաւորութիւնը կը կատարուի այսօր ժամը 7½ին նոյն պաշտօնարանին մէջ։ Սպաները՝ Սէլանիքի համազգեստը պիտի կրեն։

ԹՈՒՐՔԻԱ ԵՒ ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆ.—Թուրքիոյ սահմանագծութեան վէճ մը կայ բաւական ատենէ ի վեր և այժմ զինուորական զօրութիւն մը և յանձնաժողով մը կը գործէ հոն։ Որոշուեցաւ այս գործը օսմ. չահուն նպաստաւոր կերպով լուծել և այս տարի սահմանագծի քարտէսներ ղրկուեցան հոն։

ՀԱՑԵՐԸ ԵՒ ՓԱՊԱՆՆԵՐԸ.—Փապանները դիմած էին որ հացերը 400 արամի բարձրացնեն, փուռի աշխատաւորներուն վարձքերը աւելցնեն և հացի գինին համար իրենց տեսակէտով աւելի յարմար գին մը դնեն։ Նախարարաց Խորհուրդը այս գործը քննելու համար յանձնաժողով մը կազմեց։

ԵՆԴԷ. ԱՄՍԱԹՈՇԱԿ.—Այս օրերս ընդհ. ամսաթոշակ մը պիտի տրուի բոլոր պետական պաշտօնեաներու։

ԴԱՒԱՌԻ ԲԱՆՏԱՐԿԵԱԼՆԵՐԸ ԶԲԺուարտ կ'ելլեն որովհետեւ սովորական ոճրագործները և գողերը իրենք ալ կ'ուզեն արձակուիլ, ինչպէս եղած էր ապօրինի կերպով Պլովդիվ մէջ։ Նախարարաց Խորհուրդը որոշից ո և է անպատեհութեան առաջքը առնելու համար բանտերը հակողութեան տակ առնել, մինչեւ քաղաքական յանցաւորներուն ամբողջովին արձակուիլը։ Հրամայեց նաև որ քաղաքական նպատակով ոճիր գործողներն ալ արձակուին։ Աղքատ բանտարկեալներուն նպաստ պիտի տրուի Պոլիս դալու համար։

ԻՇԽԱՆԱՑ ԿՂԶԻՆԵՐՈՒՆ գայտագամութիւնը որ խոմիլական ձեռնարկով մը կառավարչութեան վերածուած էր, դարձեալ գայտագամութեան վերածուեցաւ

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԵՒ ՀԱՆՐՕԳՈՒՏ շինութեանց նախարարութեան վիճակագրական դիւանի անօրէն Թօպէր էֆ. Եաղճեան և Թարգման Մուհիպ պէյ, պաշտօնէ դադրեցան։

ԵԳԻՊՏՈՍԻ ԽԵԴԻՎ Աբբաս Հիլմի փաշա որ Եւրոպա կը գտնուէր, Պոլիս դարձաւ։

ԻՆՉՈ՞Ւ ՀՐԱԺԱՐԵՑԱՒ ՄԱՆԻԱՍԻ ԶԱՏԷ.—Ցայտնի է թէ ասկէց առաջ ոստիկանական նախարար անուանուեցաւ Թուրք նշանաւոր յեղափոխական գործիչ փաստաբան Մանիասի զատէ Ըէֆիք պէյ, որ սակայն հրաժարեցաւ։ Երբ Օսմ. Քօմիթէն պնդեց որ ետ առնէ իր հրաժարականն, Ըէֆիք պէյ երկար ճառով մը մերժեց և յարեց.—«Ժողովուրդը հիմա պիտի ըսէ որ, տես յեղափոխականները հայրենիքին համար չէ որ կը գործեն եղեր, այլ իրենց համար, որպէսզի իւրաքանչիւրը մէյմէկ դիրք գրաւէ։ Ասիկա պիտի ջնջէ ցարդ չանած բարի համբաւս։ Ես ժողովուրդին համակրութիւնը բռնով մը չեմ փոխարիներ, որով անդառնալի կերպով կը մերժեմ պաշտօնը։ Աշխարհիս մէջ միակ փափաքս է երեսփոխան ըլլալ և այդ բեմէն ծառայել ազգիս ու հայրենիքիս»։

ԲՕԼԻՍ ՍԱՎԱՑԻ ՁԵՐԲԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆԸ.— Դամ-Դարբի նշանաւոր արիւրայ ոստիկաններէն Սաւա, որ այնչափ երիտասարդներու և ընտանիքներու հոգին այրած է, ուրիշ տեղ փոխադրուած էր ոստիկանի պաշտօնով։ Դամ-Դարբցի և Լանկայի հայ երիտասարդներ ուրբաթ գիշեր գացին ցոյց մը բրին անոր տան առջև սակայն աղասա Սաւա հոն չէր։ Հետեւեալ օրը, իր նոր պաշտօնատեղին դացին մէկ քանի ցուցարարներ, և Սաւա տեսնելով որ փրկութիւն չկայ, յանձնուած է ոստիկանութեան դուռ։

ԵԳԻՊՏՈՍԷՆ կը գրեն թէ տեղւոյն Հայ, Թուրք և Յոյն յեղափոխական կուսակցութիւնները Թումանեան Ռումանիա չգնալուը վարձկով, անցեալ ուրբաթ օր դէպի Պոլիս ճամբայ հանած են բոլոր այդ ազգական կուսակցութեանց պատկանող փախստականները և որոնք Պոլսոյ առջև հասած ատեն համակրական ցոյց մը պիտի կատարեն ի պատիւ նորատատատ սահմանադրութեան։

ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆ.— Շահը հրամարակեց որով յանձնաժողով մը կը կազմէ ընտրական նոր կանոնագիր մը պատրաստելու նոր խորհրդարանին համար որ Երեսփ. Ժողովէ մը ու Մերակայսէ մը պիտի բաղկանայ։

ՉԻՆՈՒՈՐԱԿԱՆ ՎԱՐՁՈՒԹԻՒՆԸ.— Պատերազմական նախարարութեան խորհրդականանուանուեցաւ՝ Թէրէվ բաշա։ Բ. Զօրաբանակին հրամատար անուանուեցաւ՝ Հիճազի երկաթուղիին շահագործման վերատեսուչ Միւշիր Ալի Բիզա բաշա։ Դ. Զօրաբանակին հրամատար անուանուեցաւ՝ Կայս. անձնական սպայակոյտին Միւշիր Ասլանտուզ բաշա։ Ե. զօրաբանակին հրամատար անուանուեցաւ Երզնկայէն Պոլիս ժամանած Ֆէրիդ Նազիմ բաշա։

*** Պատերազմական նախարարութեան կողմէ զինուորականներու նկատմամբ տրուած որոշումներու համաձայն, զինուորական պարէնը (թային) պիտի վերցուի. ատոր փոխարէն տեղացիներ

Ոստիկանութիւնը՝ Բէյտ՝ մէջ տիսամիթի մթերանոց մը երեւան հանեց։ Սարգիս անուն հայ մը ձերբակալուեցաւ։ Սարգիսի տունէն պայթուցիկ նիւթեր գտնուեցան։

լուն 600ական զրուշ ամսաթոշակ պիտի տրուի, հարիւրապետներուն՝ 1,000, հազարապետներուն՝ 1,500, դեր-գնդապետներուն՝ 2,000, գնդապետներուն 2,500 և մելիլվաններուն՝ 3,000։

ՈՍՏԻԿԱՆՈՒԹԵԱՆ նախարարութեան աւանդներու ճիւղին մէջ, գրամական զեղծում մը երեւան հանուած է. որուն մասնակից են ոստիկանութեան ժողովին նախագահ նախագահ Հիւսէյին Հիւսնի և նախկին նախարար Շէֆիքի զաւակները՝ Նէչէթ ու Պէհճէդ։ Այդ գործին վերաբերեալ դրութիւնները նախկին նախարարին քով դտնուելով հիմա երեւան եկած են։

ՄԱԳԻՐ ԳԻՒՂԻ Ծերերու ժողովը և ամենագէր երեւելիներ ազերսագիր մը տուին Ոստիկանութեան նախարարութեան, խնդրելով որ գիւղին ոստիկանապետ Շեվքէթ էֆ. վերահաստատուի իր պաշտօնին մէջ, որմէ գոհ են իրենք։

ԿԵՍԱՐԻՈՅ կառավարիչ Աբիթի պէյ որ հիւանդ էր, մեռաւ է։

ԸՆԴԱՄԱՌ ՇՈԳԵՆԱՒ ՄԸ.—Սվենսկօ գործակալութեան պատկանող անգլիական ձօն Ֆօթիլ 3500 թօնանոց շոգենաւը որ հանք բեռցած Բօթիէն գալով Ռօթէրտամ պիտի երթար, Գալվագի առջև կեցաւ. Բրամիքա առնելու համար։ Այս միջոցին պլիմիսական Ուրալ շոգենաւը, որ հոնկեց կ'անցնէր զարնուեցաւ անգլիական շոգենաւին եւեի կողմին ուր մեծ ծակ մը բացուեցաւ և ջուրը սկսաւ խուժել ներս։ Սրիանեալ շոգենաւը ուշէն ցամաք ելնալ, բայց ընկղմեցաւ, մարդիկը ազատուեցան։ Պլիմիսական շոգենաւն ալ վնասուեցաւ բաւական մը։ Ընկղմած շոգենաւը 30 հազար ոսկի կ'արժէր իսկ բեռը 10,000 ոսկի։

ԳԻՒՂԻ ՄԸ ՑԱՒԸ

1908 Օգս. 1/14 ՇԱԳ-ՇԱԳ

Գրէթէ տասը տարի է ի վեր Նպուվայի թաղապետութիւնը Գափանճայի ծովեզերեայ աւազը աճուրդով կը ծախէ տալիպաբիրգ անունին տակ, ասով տարուէ տարի ծովեզերքը քերուելով, մեր բոլոր արտերը մեծ մասամբ կորսուած են։ Նմանապէս Գափանճայի շէնքերն ալ կորսուելու վտանգին հասած են։ Այս մասին թէպէտև դիմումներ եղած են պատկանելի իշխանութեանց, բայց ոստիկանութեան շրջանին ո՞վ պիտի լսէր մեր խեղճ ժողովուրդին ձայնը։ Հիմակ որ ձեռք բերուած սահմանադրութիւնը ինչքի ու իրաւունքի ազատութիւն կը պարգեւէ անխտիր, չէ՞ հասած ժամանակը որ այլևս վերջ մը տրուի չուտ երկրագործներուս—մեր բոլոր ժողովուրդը երկրագործ—այս գրանքին, որոնց ապրուստի միակ միջոցը իրենց արտերն են։ Կը հարցնենք միանգամայն թէ տարեկան 100-150 ոսկի ծախսուած մեր արտերուն արդար գինը եղող գումարն ինչ եղած է, ուր ծախսուած է։

Թաղ. Խորհուրդ Շագ-Շագի
Ատենադպիր Ատենապետ
Կ. Գ. ԱԹԻՇԵԱՆ Մ. ՅՈՎԱԿԻՄԵԱՆ
Ա. Թ. ՆՇԻԿԵԱՆ Ղ. ՅՈՎՀԱՆՆԻՍԵԱՆ

ՊՏՈՅՏ ՄԸ

ՀԱՅՏԱՐ ՓԱՇԱՅԻ ԳԾԻՆ Վ.ՐԱՑ

Մեր թերթին խմբագիրներէն մէկը, անցեալ իրիկուն Հայտար Փաշայէն երկաթուղիով պատրաստ մը կատարեց մինչև Գարթալ։ Անտառային Գիրման ընկերութեան արաքիները իսօսկցութեան նիւթէն գծին նոյն մասին վրայ։ Ուղեւորը, fofiçifçhor, պաշտօնեայ ամէնքն ալ կը դանգատին և իրաւունք կուտան Մանզումէի միջոցաւ մղուած պայքարին. fofiçifçhor մը Հայտար Փաշայի կայարանին մէջ մեր խմբագրոն մատնանիշ ընելով Հիւսնէնի անունը՝ Քրէվը, յայտարարեց թէ անա այս մարդն է որ կ'արգիլէ մեզի ոզէք կրելը։ Պաշտօնեաները միիինկ գումարելով ի մօտոյ իրենց պայմանները պիտի պարարտադրեն ընկերութեան։ Կ'ըսուի թէ հարիւրին քառասուն թոշակի յաւելում կ'ուզեն, մանաւանդ քանի որ հիմայ Հայերուն դէմ արգելք չի կենալով, աղատորէն կ'երթան կուգան և այս երեսէն հաստատեսին ալ աւելցած են։

ԱԶԳԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ

ԱՐԻՒԵԼԵԱՆ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ

Արեւելեան Տնտես. Միութեան գործառնութիւնները որոնք առժամապէս դադրած էին, այժմ Խնամակալաց և Տնօրէն Ժողովոյ որոշմամբ վերսկսուած ըլլալով, կը խնդրուի յարգոյ բաժանորդներէ որ հաճին ներկայացնել իրենց բաժնեթուղթերն առ քարտուղարն Արեւելեան Տնտեսական Միութեան, որպէս զի արձանագրուին իրենց ներկայ հասցէները։

Բաժանորդաց դիւրութեան համար ամէն օր առաւօտեան ժամը 2էն մինչև կէս օր պիտի գտնուի Ղալաթիա Մահմուտիէ ճատէսի, թիւ 23 «Յակոբեան Եղբայրց» երկաթեղինաց վաճառատունը, ուր առժամապէս հաստատուած է Միութեան կեդրոնատեղին։

29 Յուլիս 1908

ՅԱՒԻՆ ՏՈՒՆԸ

ՍԿԱՆԴԱՐԿԵԱԼԻ ՄԸ ՅԻՇԱՏԱԿՆԵՐԸ

Վերջապէս Ի՞նչ կենանք դրան մը առջեւ. հոս երրորդ անգամ նոյն հարց պատասխանին և դուռը կը դառնայ իր ծխնիներուն վրայ։ Սանդո՞ւխ մը մեզ կը դիմաւորէ, ուրկէ վեր կ'ելլենք. երկայն նրբանցքէ մը կ'անցնինք, այս անգամ վրայ շարուած երրորդ դռնէն որ կիսաբաց է, ներս կը նետեն մեզ։

—Հոս պիտի մնաս, մինչեւ որ կանչուիս, կ'ըսէ ինծի ընկերացողը. դուռը կը քաշէ վրայէս, կը լսեմ դրան նիգին ձայնը որ վրայէս կը կղպուի և սոսկալին քայլափոխերը որոնք կը հնչեն խղճալի մը փայտէ սանդուղքին վրայ տակաւ հեռանալով։

Առաջուանց կապին լոյսը ճերմկցեր է երբ կ'արթննամ, կը մտքեմ. հիանդալոյս մը ամպամած երկինքէն ներս կուգայ սենեակին միակ պատուհանէն։ Կը մտածեմ ու կը մտածեմ։ Կը քալեմ չարունակ սենեակին մէջ. ձախէն աջ, աջէն ձախ։ Պատուհանին կը մօտենամ, կը ֆնամ զայն և առտուան ցուրտ և կենսատէս շունչը ճակատս կը հովարէ որ կրակներու մէջ կ'այրի։ Կը մնամ երկար առնն պատուհանին առջեւ, հեշտութեամբ ծծելով քաղցր սիւքը որ դուրսէն իր հետ կը բերէ օխլամուրի ծառերուն մեղկացնող և անուշ հոտը։ Կ'անցնին ժամերը այսպէսով. ճիշդ կէս օր է երբ հեռուէն կը լսեմ ոտնաձայն մը որ տակաւ կը մօտենայ սենեակիս։ Ինծի կուգան ահա ուրեմն, ճշնաժամը մօտեցած է։ Արդարեւ բանալին կը դառնայ և դուռս բացուելով երկայնահասակ սեւ մը.

—Վեր հրամմեցէք, էֆէնտի, կ'ըսէ ինծի, փաշան քանի մը բաներ ունի ձեզի հարցնելիք։

Առանց ոնէ պատասխան տալու կը հեռանամ իրեն։ Երկրորդ սանդուխէ մը վեր կ'ելլենք և ճիշդ սանդուխին ճակատը բացուող դռնէ մը կը մտնենք սենեակէ մը. մարդը դիս կը ձգէ կ'երթայ։ Դեղակերտ, խոշոր սեղանի մը առջեւ, փառաւոր թիկնաթոռի մը մէջ, նստեր է Նէճիպ Մէլէմէտ փաշա. ծերպտերեսս ինծի կը նայի, առանց առաջաբանի և յանկարծակի.

—Տղա՛ս, կ'ըսէ ինծի անուշ լեզուով մը, քանի մը խօսք ունիմ քեզի, եթէ ճիշդ պատասխանես անմիջապէս պիտի արձակեմ։ Դիտես որ մեր կայսրը գիտութիւնը մեծ է և դուն պէտք է օգնես մեզի, ցոյց տալու հոլանդիները այն էպէրլի արարքին զոր գործեցին քանի մը հոգի իր սուրբ անձին դէմ. ըսէ նայիմ տղա. ազգականութեան կապ մը ունի՞ս Վռամ Բէնտերեանի հետ։

—Այո կը պատասխանեմ համարձակ, քրոջս զաւակն է. շատ անգամ մեր տունը կուգար կ'երթար, բայց չէի գիտեր թէ մտախորհրդին գլխաւոր գործիչներէն մին ըլլար անի. և ասկից զատ ի՞նչպէս կրնայի կասկածիլ իրմէ, քանի որ ինք իր գործէն յաւէտ շահեր և հաւատարիմ հպատակ էր Օսմ. կառավարութեան, եթէ առաջին պրդտիկ կասկած մը ունենայի ես պիտի յանձնէի զինքը կառավարութեան.

Այս խօսքիս Նէճիպ Մէլէմէտ հեգնորէն կը ժպտի. գիտէ թէ ի՞նչ ապգաւէր զգայնումներ կը տածեմ ներսս իմ համայնքիս համար...

—Կը խնդա՞ք էֆէնտի քթիս կ'ըսէ, ճիշդը ըսէք հիմա, տեսէք, հիմա իմ ձեռքիս մէջ էք. ի՞նչ ուզեմ կրնամ ընել ձեզի, լսա՛. տղա՛ս, դուն լաւ գիտես թէ հո՛ս, Պոլսոյ մէջ որո՞ն հեռ կը տեսնուէր անիկա, ըսէ. իր բարեկամները, մէկ վայրկեանի գործ է և քեզ պիտի արձակեմ։

—Փաշա էֆէնտի, մեր տունը եկած ատեն, ո՛չ օրի մասին բան մը չէր խօսեր. կր կատակէինք, կ'երգէինք և մեր խօսքերը օղէն ու անոր յարակից զուարճութիւններէն անդին չէր անցներ. և բացի ասկէ բարեկամ չունէր ինձմէ զատ։

—Ի՞նչ, բարեկամ չունէր, կ'ըսէ ինծի ձայնը քիչ մը խստացնելով. Աշոտ Եղիկեան, Սրլվիս Ռիչի, Ժօրիս, Մկրտիչ, ասոնք իր ամենօրեայ մտերիմներն են եղեր. գո՛ւն ինչպէս չես գիտեր, քանի որ քու առնդ կը ժողվուին եղեր խորհրդակցելու համար։

Կը հառկնամ, վրան ամբաստանութիւններ նետելով դիս չուարեցնելու և բերանս խօսք առնելու վարպետութիւնն է այս ձեր։

—Ես առանցմէ ոչ ՝ոք կը ճանչնամ կ'ըսեմ իրեն, ես միայն Բէնտերեանը կը ճանչնամ, ուրիշ ոչ ոք և ի՞նչ հարցում ալ ընէք անկարելի պիտի ըլլայ ձեզի պատասխանել, քանի որ ոչ մէկ բան ունիմ ձեզի ըսելիք և ոչ մէկ բան գիտցած եմ այդ մասին։

Այս բացարձակ մերժումիս վրայ Նէճիպ Մէլէմէտ կը բարկանայ, դիս վախցնել կ'ուզէ։

— Մխերդ ողջ ողջ այրել պիտի տամ քուկին, Մի՛րդատ, ըսէ, վերջը կը զղջաս։

—Ի՞նչ կրնաք ընել կարող էք ընեցէք, ձեր ձեռքին մէջն է կեանքս, ի՞նչ կրնամ ձեզի խոստովանիլ, քանի որ ոչ մէկ բան գիտեմ։

Կը հառկնայ որ ուելորդ է այլեւս պնդելը. զանգակը զարնէ. նոյն խափշիկը կուգայ իր մօտ բարեւ կուտայ։ Արաբերէն, զոր չեմ հասկնար, բաւական երկար կը խօսակցին։

—Սոսոր հետ հիմա գնա, կ'ըսէ ինծի. երեք չորս օրէն ամէն բան պիտի խոստովանիս, վստահ եմ։

Դուրս կ'ելլենք միասին. բայց այս անգամ սենեակիս ճամբան չէ որ կը բռնենք. նախագահ-ցուցը կ'իմացնէ ինծի թէ սկսած է չարչարանքներու շարքը զոր պիտի ունենամ այս տխրահռչակ բանտերուն մէջ. կ'իջնենք վար, միշտ վար, միշտ վար։ Կը հասնինք նկուղի մը մէջ, խոնաւութիւնը այնքան չատ է նոն որ ջուրը առաստաղէն կը կաթի և գետնի լպրծուն հողին վրայ ոտքերս կը սահին։ Երկաթէ դրան մը առջեւ կը կենանք։

—Հանէ՛ լաթերդ, կ'ըսէ ինծի խափշիկը խստորէն։

Դիմադրելը անկարելի և խենթութիւն իսկ է. ես ի՞նչ պիտի կրնամ ընել այդ կաշընմրուն վայրենիին հետ, որուն մէկ բռնելիքը բաւ պիտի ըլլայ գլուխս ուսերուս մէջ թաղելու, կը հանեմ զգեստներս մէկիկ մէկիկ. վարտիկով ու շապիկով կը կենամ — խոնաւ ու ցուրտ է նկուղը, որու հետ միացած վախին սարսուռը ազազուն տերեւի մը պէս զիս կը դողացնեն։

ՍԻԼՎԻԱ—ՄԱՐԻԱ
(Շարունակելի)

ԱԶԱՏ ՔՆԱՐ Լոնդրայեցի Փանուսեանի այս նոր և սիրուն գիրքը հրապարակ ելաւ։ Կը բովանդակէ հայրենասէրներ՝ օրուան ազատութեան սաթիւ գրուած։ Գինը 60 փարա։ Կեդրոն՝ Պոլսոյ գրատուներ։ Կը ծախուի բոլոր գրավաճառներուն և լրագրավաճառներուն քով։

Միւճէտատուէն ինչա օլունաճագ էյրի Գարու մէրքեզ Բիւչիւք մէքթէպի պինայը մունագաղայա վալ խարիտկինուէն խարիթսարլը քէշֆինի կէօրէրէք բէյ սիւրմէք արզու իսէնկէրին եէտի նիւզ լիւս թէէմնաթ ագէնսի վէ եախօտ օ մրգտարտա քէֆալէթ սէնէտինի տիլիսթիսապ աղըսթօսրն ուզուզրնը ճուսա իրթէսի կիւնինէ գատար մէճլիսը մէսրիֆէ միւրաճաաթ իյլէմէլերի իլան օլունը։

Ֆի 31 Թէմուզ 324

Շերքէթը Այորիէի Համիտիյէ նիզամնամէի տախիլիյէսինին երկիրմի իւչինճի մատէսինէ թէվֆիգէն հիսէտարան մէճլիսինին սէնէի հալիյէ չէր աղսթօսրնրն օն ալթընճը ճուսա իրթէսի կէօնի սատի ալթրտա չիրքէթին Պանքը Օսմանի ճիվարընտա Սիհանսոն խանընտա քեսին իսարէի մէրքէզիյէսինէ իֆթիմար թէգարրուր իյլէմիշ օլարզընսան նիզամնամէի տախիլիյէնին կիկիրսի տէօրտիւնճի և երկիրմի պէշինճի մատէլէրինէ թէվֆիգէն իյֆաի մուատէլէրինէ օլմագ իւզրէ օթուզ վէ անտէն եօգարը հիսէյէ մալիք օլան զէվամրնը համիլ օլարգարար սէնէտաթը թարիխը իյանան իթիպարէն օն կիւն զարֆընտա Պանքը Օսմանիյէ թէվսի իյլէմէլերի լիզումը իլան օլունը։

30 Թէմուզ 324

ԵՓՐԱՏ ՔՈԼԷՃ

Եփրատ Գոլէճի 28րդ տարեշրջանը կը սկսի յառաջիկայ Սեպ. Դին (Ն. Տ.)

Հաստատութիւնս երկրին պահանջներուն համաձայն և Ամերիկեան Գոլէճներու հաւասար ծրագրով կրթութիւն մը կուտայ կարող և մասնագէտ ուսուցիչներու միջոցով։

Ունի ճոխ գրադարան մը և բնապատմական ու բնագիտական գործիքներու հաւաքածոյներ։

Դպրոցի բոլոր չէնքերը կառուցուած են բարձր ու առողջապահիկ դիրքի մը վրայ։

Աշակերտներէն տարեկան 40 ղրշ.էն 2 ոսկի թոշակ և կերակուրի, բաղնիքի, լուացքի, ճրագի և այլն ծախքերու համար 7 ոսկի կը պահանջուի երկու մասնաւորապէս։

Մնունդի համար առնուած դրամը ուրիշ տեղերու բաղդատմամբ պակաս և տրուած կերակուրները աւելի ճոխ են։

Ազգատիկ ուսանողներ օրուան մէջ տասնի մը դպրոցին արտասանոցին մէջ աշխատելով իրենց ծախքերուն մէկ մասը հոգնայթնէլ զատ այդ ուղղութեամբ վարժութիւն մ'ալ կ'ունենան։

Տասն ու հինգ տարեկանէ վար եղող դիւերօթիկներու համար զատ չենք մը յատկացուած է և մասնաւոր խնամքի ու հսկողութեան տակ կ'առնուին։

Բոլոր նոր եկող աշակերտներ պէտք է բարի վարուց վկայական ունենան հաստատութենէս ծանօթ անձնաւորութեան մը կողմէ։

Աւելի ընդարձակ տեղեկութեան համար դիմել տեսչութեան։ 5—5

ՏՔԹ. ՍՕԼԱՔԵԱՆ

Գիւղական կատարելագործեալ մեթոտներով կը դարմանէ լրիւն դիմող ամէն տեսակ հիւանդները, զոր կ'ընդունի իր բնակարանը, ամէն օր, Գում-Գարու, Զիֆթէ Կէլլիս։ Իսկ կիրակի օրերը՝ Բերա Բաղնիքի Միրուռնան դեղարանը։

Ուրբաթ օրերը ձրի։ 9—20

ՀՄԱՅԵԱԿ ՔՀ. ԷՔՍԷՐՃԵԱՆ
ՏԱՆԵՐԸՊ ԱՇԵՆԱՐՀԻՒ, ԼԵՃՈՒՍ
Ա. 3.— Բ. 5.— Գ. 5 դրուշ
% 30 Զեղչ
Սոյն դասագրքերը երկար տարիներէ ի վեր կը գործածուին վարժարանաց մէջ և իրենց օգտակար մեթոտին համար գնահատուած։ Ցանձնարարել Տ. Հայաբեակ քհնյ.ին տարերքը։ 20—6

ՊԵՐՊԵՐԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ
ՍԿՈՒՏԱՐԻ

Ստորագրեալը պատիւ ունի ծանուցանելու յարգոյ հասարակութեան թէ իր ողբացեալ հօր հիմնած յաւէտ նուիրական վարժարանին անօրէնութիւնը ինք կը յանձնէ այսուհետև Պատր. Տեղապահ Տ. Դուրեան Սրբազանի հովանաւորութեան տակ, ներքին վարչութեան մէջ իրեն օժանդակ ունենալով իր դեր-Տնօրէն Լեւոն էֆ. Թաշեանը, որ երկար ատենէ ի վեր դասած է ծնողաց վստահութիւնը և աշակերտաց համակրանքը, և որ ուսանողական բարոյական վիճակին հոգը պիտի ունենայ։ Վարժարանին նիւթական մատակարարութիւնը կը յանձնուի Լեւոն էֆ. Պագալեանի որ Հիմնադրին տրով գնահատած է իր պարկեշտութեամբ և փորձառութեամբ։

Վարժարանիս 3ՐԴ տարեշրջանը ՍԿՍԻ Սեպտ. 1. Բշ. օր։ Դասախօսութիւնք կը սկսին Սեպտ. 8 Բշ. օր։ Այս միջոցին կը կատարուին պայմանաւոր աշակերտաց վերաքննութիւնք։

Ծնողքներէ և պաշտպաններէ կը խնդրուի դիմել Տնօրէնութեան։

Տնօրէն

10—1 Օ. Ռ. ՊԷՐՊԷՐԵԱՆ

ԿԵՌ. ԹՈՒՐՔԻՈՅԳՈԼԷՃ
ԱՇՆԹԱՊ

Գոլէճս ԼԳ. տարին կը սկսի Սեպտ. 9, 1908 (Ն. Տ.)։ Կ'ակնկալուի թէ նոր ենկարանը և նոր ընդարձակումը գործածուելու պատրաստ պիտի ըլլան այս տարի։ Ուսանողութեան տարեթուակը, 2 Օսմ. ոսկի, Նախապատրաստականին և 3 Օսմ. ոսկի Գոլէճին համար, և 8 Օսմ. ոսկի գիշերօթիկներու ծախքերուն համար։ Ուսանողութեան թոշակին ամբողջ և գիշերօթիկներուն թոշակին կէսը կը պահանջուի Սեպ.ին գոլէճ մտնելու ատենը, և գիշերօթիկներուն թոշակին մնացածը Յունուարին։ Բոլոր նոր ուսանողները կ'ընդունուին քննութեամբ, եթէ հակառակին համար մասնաւոր կարգադրութիւն չըլլայ։ Մուտքի քննութիւնները տեղի պիտի ունենան Սեպ. 2—8, ըստ հետագայ ցուցակին.

Դշ. Սեպ. 2, ժմ. 8 (Ը.Ե.) Թուրքերէն (բոլոր կարգերուն)։ Եշ. Սեպ. 3, ժմ. 8 Իայերէն, Արաբերէն (բոլոր կարգերուն)։ Ուր. Սեպ. 4, ժմ 8 Անգլերէն (բոլոր կարգերուն), Շբ. Սեպ. 5, ժմ. 8 Հին Կտակարան։ Քրիստոսի կեանքը։ ժմ. 1.30 Պատմութիւն Թուրքիոյ։ Բշ. Սեպ. 7, ժմ. 8 Մուտ և Է. կարգի Աշխարհագրութիւն։ ժմ. 10 Տարերք Բնագիտութեան։ ժմ. 1.30 Բնական Աշխարհագրութիւն։ ժմ. 3.30 Պատմութիւն Հայոց։ Գշ. Սեպ. 8. ժմ. 8 Մուտ և Զ. կարգի Թուաբանութիւն։ ժմ. 10 Ցասակագիծ Պատմութեան (Է. կարգ)։ ժմ. 1.30 Է. և Ե. կարգ Ալճեպրա։

Այն ուսանողները որոնք ներկայ չէն գտնուիր որոշուած ժամանակը իրենց մուտի քննութիւններուն համար, պարտին վճարել մէկ մէճիտ, ուրիշ օր մը կատարելու համար քննութիւնը։ Փոփաքելի է որ, որչափ կարելի է, բոլոր ուսանողները վճարեն իրենց պարտքերը և ընդունին իրենց կարգի տոմսակները և գիրքերը Սեպ. 9էն առաջ։ Գոլէճին դրասենեակը բաց պիտի ըլլայ այս նպատակաւ Սեպ. 5, 7 և 8։

Նախագահին Ամերիկա բացակայութեան միջոցին բոլոր խնդիրները, առաջարկութիւնները և ուրիշ թղթակցութիւններ պարտին ուղղուիլ առ Տնօրէնն, Վեր. Ֆ. Ֆ. Կուասել, Ակնթապ։ 6—2

Ա. ՀԱՆԻՏԱՆԻ ԽԱՆԷՆԻՍԻ
ՄԷՀՄԷՏ ԹԷՎՖԻՔ, ՀԱԳԳԸ, ՁԷՄԱԼ
ԵՒ
ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Պոլիս, Նոր Թօսբիտանէին դիմացը Ֆէրուն պէյ խանին մէջ, թիւ 14-16

Պատիւ ունիմք ծանուցանել թէ ընկերութիւնս Օսմ, և օտար երկիրներէ ամէն տեսակ ապրանքներ կը ներմուծէ, հրապարակի գիներու մասին տեղեկութիւնը տրամադրելու։ Դիտես որ մեր կայսրը գիտութիւնը մեծ է և դուն պէտք է օգնես մեզի, ցոյց տալու հոլանդիները այն էպէրլի արարքին զոր գործեցին քանի մը հոգի իր սուրբ անձին դէմ. ըսէ նայիմ տղա. ազգականութեան կապ մը ունի՞ս Վռամ Բէնտերեանի հետ։

—Այո կը պատասխանեմ համարձակ, քրոջս զաւակն է. շատ անգամ մեր տունը կուգար կ'երթար, բայց չէի գիտեր թէ մտախորհրդին գլխաւոր գործիչներէն մին ըլլար անի. և ասկից զատ ի՞նչպէս կրնայի կասկածիլ իրմէ, քանի որ ինք իր գործէն յաւէտ շահեր և հաւատարիմ հպատակ էր Օսմ. կառավարութեան, եթէ առաջին պրդտիկ կասկած մը ունենայի ես պիտի յանձնէի զինքը կառավարութեան.

Այս խօսքիս Նէճիպ Մէլէմէտ հեգնորէն կը ժպտի. գիտէ թէ ի՞նչ ապգաւէր զգայնումներ կը տածեմ ներսս իմ համայնքիս համար...

Առաջին այցելութիւնը ՁՐԵ է

ՏՕՔԹՕՐ
ԳԱՌԼՈ ՅԱԿՈԲԵԱՆ
ԱԲՐՈՏԻՓԵԱՆ,
ԵՒ
ԾՆՆԴԱԿԱՆ ԳՈՐԾԱՐԱՆԱՅ
ԱԽՏԵՐՈՒ ԱՆՄԻՋԱԿԱՆ ԴԱՐՄԱՆՈՒՄԸ

Մենդական և տրոտիթեան գործարանները հիւանդութեանց մասնագէտ բժիշկ Տոքթ. Գառլո Յակոբեան դիտական վերջին նորութեանց շնորհիւ առանց ցաւ պատճառելու ենթակային հիմնապէս կը բժշկէ Փրանկախոսը, հին և նոր ջերմամիզութիւնք, առնական անկարողութիւնը և սերմնահոսութիւնը, ինչպէս նաև երկու սեռի վերաբերեալ արտոքինեան և ծննդական հիւանդութեանց ամէն տեսակները և կանանց արգանդային հիւանդութիւնները։

Ամեն օր, կէս օրեն վերջ, բացի կիրակի օրեն, կը գտնուի Պահնէ-Գարու. շարար անուն Հանի Պէիի անկիւնը, թիւ 18, Մեհմատի ճեան-Պիանէի դեղարանը։

Ուրբաթ օրերը ձրի

ԱՅԳԵԿՈՒԹՈՒ Վերջին քառորդ դարուս մէջ, Այվազովսքիի սահուն աշխարհաբարով գրած գեղեցկագոյն, ճաշակաւոր ու ժողովրդական ուսանողներու Ա. հատորը, հրատարակուած հեղինակին պատկերով 144 էջ, չքեղ կողք ու մաքուր տպագրութիւն։ Կը գտնուի բոլոր Հայ գրավաճառաց քով։ Կեդրոնատեղի Մանգումէի Լուսագրատուն։ ԳԻՆ 5 ՂՐՈՒՇ

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ Ֆ. ԳԱՅՍԷՐԵԱՆ

ԷԱՐԶՐԱԳՈՅՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ ՊԱՐՏԻԶԱԿ

Վարժարանիս յառաջիկայ տարեշրջանը կ'սկսի Սեպտ. Դին (Ն. Տ.) Ամերիկացի ուսուցիչներուն վրայ պիտի աւելնայ ուրիշ մ'ալ, որուն Տիկինն ևս Տ կ. Զէյմպրրսի հետ մայրական հոգածութիւն պիտի ունենան աշակերտաց վրայ։

Տր. Բոպէրի Զէյմպրրս որ Գերմանիոյ մէջ մասնաւոր գովեստով արժանացաւ Վարդապետ Փիլիսոփայութեան պրոֆոսին, իր հօրը պիտի աջակցի իբր Փոխ-Տնօրէն։ Վարժարանս ունի իր մասնաւոր բժիշկը, որ մօտէն կը հսկէ զայրոյ առողջական վիճակին վրայ։ Ֆրանսերէնին պարտաւորիչ ընել որոշած է։ Վարժարանիս ընթացքը 7 տարի է։ Աշակերտ մը առ նուազն 11 տարու ըլլալու է, Ա. Նախապատրաստական կարգը մտնելու համար և գոհացուցիչ քննութիւն մը անցընելու է Հայերէն պարզ և վարժ ընթերցանութեան և ուղղագրութեան և թուաբանութեան չորս գործողութիւններու մէջ։

Գիշերօթիկներու համար տարեթոշակն է 16 Օսմ. ոսկի, կէսը մուտքի առեն և կէսը Մնունդին վճարելի անդրադարձուցանող, հակառակ պարագային աշակերտը կը զրկուի դասերէն և վարժարանին մէջ չի պահուիր։ Գործնական երաժշտութեան դաս առնողներ տարեկան 1½ ոսկի վճարելու են, նաև իրաքանչիւր աշակերտ վարժարան գացած օրը, Գանձապետին յանձնելու է 1 Օսմ. ոսկի գիրքի և այլն դպրոցական պիտոյից համար, ասոնցմէ աշակերտին կը վերադարձուի տարւոյն վախճանին։

Զանգեր կըլլան հաստատութեանս կցել Արտեսանոց մը և իրր սկզբնաւորութիւն տատիճադործութեան ճիւղ մը հաստատուած է. ո՛վ որ ուզէ իր ժամանակին մէկ մասը տալ այս արհեստը սորվելու, ամսական մէկ մէճիտի յանձնառնական վճարում մը պիտի ընէ։

Յարակից Boys' Homeի մէջ սահմանափակ թիւով աշակերտներ կ'ընդունուին, տարեկան 12 Օսմ. ոսկիով և հոս իրենց ընթացքն ուսարտողներ, կը մրցանն վարժարանիս կրտսերագոյն կարգը։ Ծնողքներ նամակատան միջոցաւ, իրենց գաւակաց դրամ կամ ծրար զրկել եթէ ուզեն, պէտք է զրկեն Իզմիր, Կարապիտ էֆ. Թոնասյանի հասցէին։

Աւելի տեղեկութիւններու համար դիմել Մր. Ռ. Ռ. Բիթի կամ վարժարանիս գործակատար Գրիգոր էֆ. Շահպազեանի, Կ. Պոլիս Պայազիտ Հաուս, կամ Տնօրէնութեան, ի Պարտիզակ։ Անոնք որ երկաթուղիի կէս գնով կ'ուզեն երթալ, իրենց անունները արձանագրել տալու են Գ. էֆ. Շահպազեանի՝ մինչև Սեպտ. 2 (Ն. Տ.). բացի Ուրբաթի և կիրակի օրերէն ժամ 7-9 (Ը. Թ.)։ 15—10

ՏՕՔԹ Ց. ՈՒՂՈՒԼԵԱՆ
ՄԱՆՆԱԳԻՏ ԲԺԻՇԿ

Կանանց եւ աղջկանց ծննդամիզական եւ աղտաբեր հիւանդութեանց, ի մասնաւորի գաղիական ու ջերմամիզական ախտերու։

Տօքթ. Ուղուլեան որ երկար տարիներէ ի վեր նշանաւոր հիւանդանոցներու մէջ կ'աշխատէր, այս անգամ ալ իր ընդարձակ ճիւղին մէջ ալ աւելի հմտութիւն և փորձառութիւն ստացած գիտնական նորագոյնս և դիւրագոյն մէթոտներու համաձայն կը դարմանէ իրեն դիմող հիւանդները։ Ըսել աւելորդ կը համարինք թէ հիւանդները իրենց առաջին այցելութենէն իսկ խիստ գոհ և յուսադրեալ պիտի մեկնին Ուղուլեան էֆ.ի նրբաշնին և հոգածու խնամքներուն շնորհիւ։ Ունի մասնաւոր դարմանատուն մը, Սիրէնի Թրամվայ Ճաստեսիին վրայ «Ֆէպիւս» Լուսանկարչատան մէջ։

Հիւանդներ կ'ընդունի ամէն օր ժամը 1—3 (Ը. Թ.) Բերա Թագիմ Ուղուլեան դեղարանը, իսկ ժամը 4—11 իր դարմանատունը։ Նաև շաբաթ և կիրակի օրերը կը գտնուի Եալովա Բազարքէոյ օթէլը։ 20—11

Կարոս հիւանեանները միւս էջի։

ՆՇԱՆ ՉԱՄԻՉԵԱՆ
ՄԱՍՆԱԳԷՏ ՀԱՐՍԱՆԵԿԱՆ ՄՈՄԵՐՈՒ
ԵՒ
ՄԿՐՏՈՒՄԵԱՆ ՀԱԴՈՒՍՏՆԵՐՈՒ

Կ'ուզէք հարսնիքներուդ փայլը աւելցնել, գեղատեսիլ «էֆէկ» մը տալ մոմերուն, դիմեցէք ՆՇԱՆ ՉԱՄԻՉԵԱՆի վաճառատունը, ուր բացի պատրաստ գտնուած մոմերէ կը զարդարուին նաև մեծ խնամով վերջին նորաձեւութեամբ ճաշակաւոր մոմեր անմրցելի ժան գիներով։ Կը դանուի նաև հոն հարսի կոշտա, քողք, քողքի մնուկ, զարդարուած կողով, ծաղիկ՝ փեսուր, եւն. եւն. եւն.։

Փութացէ՛ք, հարսնիքի տէրեր, այցելել անգամ մը Նշան Չամիչեանի հարսանեկան մոմերու ճոխ վաճառատունը ուր ո՛չ միայն ձեր ճաշակը, այլ նաև ձեր քսակն ալ գոհացում պիտի գտնէ։ 50—9

ՍԻԱԼ, ՏԵՂ, ՁԵՐԹԱՔ
ՆՇԱՆ ՉԱՄԻՉԵԱՆ
Ե. Պոլիս, Քամանքօ խանի տակ, թիւ 86

ՀԱՐՍԱՆԵԿԱՆ ՎԱՅԵԼՈՒՉ ՄՈՄԵՐՈՒ
ԾԱՂԿԵՓՈՒՆՁԵՐՈՒ
ԵՒ
ՄԱՆԿԱՆՑ ՄԿՐՏՈՒՄԵԱՆ
ՀԱՆԴԵՐՁԵՂԷՆՆԵՐՈՒ
ՄԱՍՆԱԳԷՏ-ՀԱՅՐԱՊԱՏՈՒՄ
ԱՐՄԵՆԱԿ ՅՈՎՀԱՆՆԷՍԵԱՆ

որ երկար ժամանակ նախկին Մկրտիչ էֆ. հիւսէյինեանի և վերջին տարիներս ալ Զամիչեան էֆ.ի վաճառատան մէջ նոր նոր մոմեր կը հայթայթէր, այս անգամ վերջնականապէս հաստատուած է Պոլիս, Մահմուտ փաշա, Հաւուզը խանի տակ թիւ 45 վաճառատունը, ուր կը վաճառուին նաև ընտանեաց ու նորաձեւութեան վերաբերեալ այլ և այլ բազմաթիւ վաճառք, գլխարկի ծաղիկներ, փեսուր, ձեռնոց, տանթէլա, գօռտէլա, ֆէսթօն, ֆիչու, եւն. եւն.։

Ամէն մարդ կը փափաքի դրամ չանիլ և չատերը գիտ չեն գիտեր որ անոր գաղտնիքը յանախորդները գոհ ընելով անոնց սիրտը չանելուն մէջ կը կայանայ։

Քամանքօ խանի դիմաց, Հաւուզը խանի տակ, թիւ 45

ՆԷՍՊԼԷԻ ԱՆՈՒՆԸ ԱՄԲՈՂՋ ԱՇԽԱՐՀԻ ՄԷՋ ԾԱՆՕԹ Է
ՆԷՍՊԼԷԻ ԿԱԹՈՎ ԱԼԻՒՐԸ
ԱՄԲՈՂՋ ՄԱՅՐԵՐՈՒՆ ՀԱՄԱՐ ԱՆՀՐԱԺԵՇՏ Է
ՆԷՍՊԼԷԻ ՀԱՄԲԱՒԻՐ
ՆԷՍՊԼԷԻ ՇՕԿՈԼԱՅՈՎ
ԱՆԴԱՄ ՄԸՆ ԱԼ ԱՐԴԱՐԱՑԱԻ ՈՐ ԱՇԽԱՐՀԻ ԱՄԲՈՂՋ ԿՈՂՄԸ ՏԱՐԱԾՈՒԱԾ Է ԵՒ ԱՄԷՆ ՏԵՂ ՄԵԾ ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒԹԻՒՆ ԳՏԱԾ Է
FARINE ET CHOCOTAT **NESTEL**

ԶԻՆՈՒՈՐԵԱՆ ՅԱՏՈՒԿ ՆԵՐԿ
ՀԻԴՐՕՔՐՕՄԻՆ
HYDROGHROMINE
60% ԽՈՆԱՅՈՂԱԿԱՆ 60%
ԱՅԱՆ, ԳԻՄԱՑԿՈՒՆ ԵՒ ԱՌԱՆՑ ՀՈՏԻ
Գործածութեան եղանակը խիստ դիւրին եւ չորնալը անմիջական։
ՄԻԱԿ ՄԹԵՐԱՆՈՑ՝
ՅԱԿՈԲ ԷՍԱՅԵԱՆ ԵՒ ԵՂԲԱՐՔ
Երկաթեղինց վաճառատուն
Սիրքէճի թիւ 46

ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺ
ՀԱՅԿ ԷՖ, ԵՂԻԱԶԱՐԵԱՆԻ
ՆՈՐ ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆԸ
Գանչէ Գարու թիւ 10 Պրն Գիր Զէ-

չիտի դիմաց ամէն օր ժամը 5էն մինչև 10, իրեն դիմող հիւանդները կ'ընդունի, իսկ առաւօտուն ըստ առաջնոյն մինչեւ 5, կը դարմանէ իր Սկիւտարի բնակարանին մէջ և իրիկունները ժամը 11էն սկսեալ։ 25—21